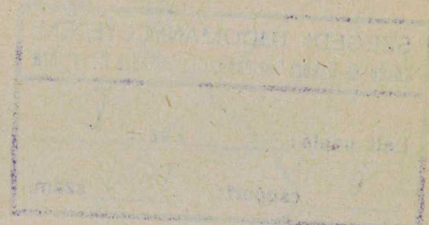

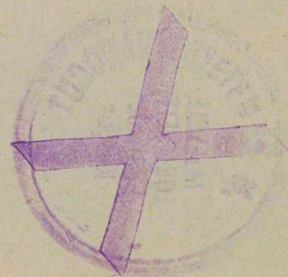
Huszka László

Oláh kenézek, kenézségek és kenézközségtelepülések.

Szeged, 1948.

L. 1521.

Diss.

TB 221

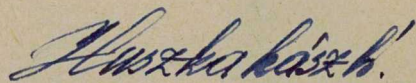
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM	
Közép- és Újkori Történelmi Intézetének Könyvtára	
Lelt. napló: _____	Lz.: <u>VI</u>
<u>a</u> csoport: <u>152</u>	szám. _____

N Y I L A T K O Z A T.

Alulírott büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy dolgozatomat a szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti-, nyelv- és Történettudományi Karán a magyar történelem szaktanárának dr. Hermann Egyed professzor urnak irányítása mellett a fellelt források és irodalom alapján önállóan készítettem.

Szeged, 1948. évi november hó 27-én.

tanítóképző-intézeti tanár

B E V E Z E T É S.

A történelmi Magyarország településformái között kétségtelenül idegen eredetű a kenézközség. Amikor ennek a településformának kialakító tényezőiről, a kenézekről, kenézségekről, azok földrajzi elhelyezkedéséről kutatásokat végzünk, rájövünk a "divide et impera" igazságára. Ugyanis ha a szerb, a rutén, vagy az oláh kenézek közjegei, illetve magánjegei helyzete apróbb eltérésekkel azonos volt is hazánkban, az alaposabb munka érdekében célszerűbbnek látszott egyik nemzetiség kenézségének és településeinek anyagát kiválasztani, hogy így jobban uralkodhassunk fölötte.

Ezen megfontolástól vezettetve én az oláh kenézek, kenézségek és kenézközségtelepülések kérdését választottam kidolgozandó témámnak.

Értekezésem első fejezete az oláh település ekait, éelját és a település ütemét tárgyalja. A második fejezetben a kenéz és kenéziatus nevének nyelvi elemzését, valamint a történelem folyamán változó szerepét vázelem. A harmadik fejezet a kenézek, kenézségek közés magánjegei helyzetét/ adóügy, közigazgatás, biráskodás, vallás kérdése/világítja meg és rámutat arra, hogy milyen döntő hatást gyakoroltak a középkori magyar társadalmi berendezkedések egy, alapján idegen eredetű, foglalkozásuk és vallásuk miatt a nyugati gondolkodástól eltérő pászter oláhságra. A nemesítés és asszimiláció kérdésének tárgyalásával az oláh társadalmi átalakulását magyarázom meg. A negyedik fejezet az oláh kenézközségek földrajzi elosztódását és lélekszámát tárgyalja. Az ötödik fejezet az ujkeri település, a további fejlődés irányát jelzi.

Befejezésemben a kenézközségtelepülés kérdésének település- és népiségtörténeti szempontból való jelentőségére mutat rá.

Az Adattár-ban a kenézségek és települések adatait gyűjtöttem össze a vonatkozó források, monográfiák és irodalom alapján.

1. Fejezet.

Az eláh település ekai, élja és a település útome.

A honfoglaló magyarság mai hazánkban letelepelve, csak legeltetésre alkalmas területeket szállott meg. Mint jellegzetesen nagypászter nép, életformájánál fogva csak a síkságokon és a folyóvölgyekben legeltette nyájait. A sűrű, bokros, aljnövényzetben szegény bükkerdőkbe már nem nyomult be, még kevésbé a fenyőerdőkbe. Amikor az állattenyésztésről a földművelésre tért át, számára továbbra is a síksági és dombvidéki területek kínálkoztak legalkalmasabb települési területnek. Így a magyarság természetes néphatára összesett a bükkhattárral. ¹ A fennmaradó hatalmas erdőségek a királyi várak birtokában voltak, vagy - királyi adományn felváltán - püspöki, káptalani vagy világi magánbirtokosok kezére jutottak. A reppant kiterjedésű uradalmak ugyszelván néptelenül heverték, s a rengetegekben nomádként barangoló pászterektől, vadászektől bizonytalan és esekély hasznat húztak. Természetes tehát, hogy több jövedelmet biztosító gyarmatosokat igyekeztek királyaink, később adománysaik birtokaikra letelepíteni.

Idegenek letelepítése, telepesek behozatala egészen a XIV. századig kizárólag királyi jog volt. Királyaink csak egészen kivételesen engedték meg egyes egyházi és világi birtokosoknak, hogy birtokaikra pl. eláhekat telepítsenek. ² Nagyobb tömegű telepítési akció a XIII. és a XIV. sz.-ban indult meg a tatárjárás és az 1347-1350 között dúló pestis miatt lakatlanná vált területek benépesítésére. ³ " A XI. sz. végén eláhekat még egyáltalán nem emlitenek okleveleink hazánk területén, a XIII. sz. elejére azonban már feltűntek az első rajek ". ⁴ Az eláh betelepülés igazi megindítóí a tatárek voltak. A tatárek tüneményesen gyors előnyomulása nyugat felé a magyarság vezetőinek alapos bizonyítékul szelgált arra, hogy velük a gyepű-védelmirendszer elavult voltát beláttassa. A határórséget szaporítani kellett. A magyar király és főuraínk ezért szívesen fogadták be a tatárek elől tömegesen hazánkba menekülő eláh pásztereket, s újabb tatár támadástól tartva, ezeket a népeket alkalmasnak tartották a határvédelem szelgálatára. " Ugyanis ezek a tatárek szokásait, haremodorát tapasztalathól ismerték, nyerserkölesű, bosszúra éhes és eselvető harera igen megfelelő hegyvidéki pászternép voltak.

1. Makkai L.: E.-Rrdély nemzetiségi viszonyainak kialakulása. Hitel , 1942. 225.1.
2. Mályius E.: A középkori magyar nemzetiségi politika. Századek, 1939. 339.1. és FM 36-41.1.
3. Szekfü Gy.: Állam és nemzet. Bp. 1942 100-103.1.
4. Deér J.: A románág a középkori történetírásban. A M. Tört. Int. Évk. 104.1.
5. Héman-Szekfü: Magyar történet. II. 289.1.

A dákoromán-elmélet hívei szerint a kegyfoglaló magyarország már kész, fejlett katonai szervezetet talált Erdélyben, s az oláhok katonai erényeit az ittmaradt dáciái románság katonai hagyományának tartja. A kemény kutatók azonban a katonai hagyományt az Erdélybe vándorolt oláhoknak a Havasalföldön élő türk népekkel való érintkezéséből eredeztetik. Ezt az oláhok vezetőinek török eredetű névanyagából támasztja alá. Makkai szerint ¹ ez csak egyik forrása az oláhok katonai erényeinek. Az oláhok katonai nevelésének színhelye a magyar birodalom határain belül, elsősorban a királyi várzszervezetekben keresendő. A románság magyarországi uttörői, a fogarasiak, jellemzően mindig besenyőkkel együtt jelentkeznek a katonai oklevelekben, sőt szállásaik szomszédosak is voltak a székelyföldi besenyők területével. ²

Az oláhok már 1213-ban részt vettek a székelyi ispán seregében, 1260-ban a mervanezei ütközetben a magyar király mellett harcoltak. ³ Nagy Lajos király a bolgárok, tatárok, litvánok, sőt a vérből származó hitlen moldvai vajdák elleni hadjáratában is felhasználta őket. Zsigmond, Albert, I. Ulászló és Hunyadi János kormányzó törökellenes hadjárataiban oláh katonák is szerepelnek. ⁴ Ilyen fontos katonai szolgálatra a pászteréletmódú közoláhok alkalmatlanok voltak volna. A török eredetű közepkori oláh nevek ⁵ arra engednek következtetni, hogy az oláhok vezető rétege a dunai síkságon élő valamelyik türk katonanéppel/besenyők, kun/szeres kapcsolatba került, s ezek nagyvonalú katonai szervezetéből sajátított el egyes elemeket. Sőt a besenyő és kun államok szétbomlása után egyes besenyők és kun urak együttmaradtak oláh szolgálatukkal, s átvéve nyelvüket az oláhok Magyarországra felé irányuló vándorlásának vezetését átvették. Hazánkban tényleges katonai szolgálatot valószínűleg csak a katonák és a vajdák teljesítettek, az oláh köznép a vár karbantartását, élelmezését végezte és katonák, hadfelszerelésének megszerzését tette lehetővé adójával. ⁶

1. Makkai L.: Balkáni és Magyar elemek... 161. l.

2. 1224: silva Blaccorum et Bissenerum. FM. 11.; 1250: Saxones, Olaci Siculi, Bisseni. FM. 22.; 1260: Valachi, Bezzennini. FM. 26.

3. FM. 22.; 26.

4. FM. 178-180., MM. 326., 332., 335., 365., 451. HD. I-2, 709., 761. PH. 69.

5. Kende, Kende, Kende, Kynda/FM. 65., 143., 163., 252., 272., 321., 325./ Gyula, Jula/FM. 115., 129., Bozerad, Bazarab/FM. 138., 147., Susman/FM. 130., Kuthun/FM. 133., Bybarch/FM. 142., Tiuan/FM. 278., Oldanar/FM. 302./

6. Makkai L.: Erdély népei... 402. l.

Az eláh telepítésnek másik, nem kevésbé fontos célja volt a földnek gazdaságilag értékesebbé tétele. Föld volt bőven elég, csak munkaerő volt kevés. S itt van az eláhek letelepítésének, helyhezköltetésének, így a kenézközségek keletkezésének a magyarázata is. A kisebb egységekben beszivárgó, balkáni erköléseit, szokásait magával hozó nomád eláhság a már letelepült, rendezett közigazgatási viszonyok között élő pentosan kimért falu- és birtokhatárokkal rendelkező Magyarországon választást elé került. A rendelkezésünkre álló források tanúsága szerint hazánk keleti részén a legtöbb birtokháborítás, rablótámadás, emberölés védtelen asszonyok elleni brutalitások a jövevény eláhek nevéhez fűződtek és az őslakosságban több esetben általános felháborodás és ellenszenv ébredt a csatangoló pászterekkel szemben. A XIV. és XV. sz.-ban egymást érték eláh kenézek és kisebb-nagyobb bandák garázdálkodásai. De ők is úgy jártak mint a hozzájuk beköltöző kunok. Fokozatosan kényszerültek régi életmódjukkal felhagyni és az őslakossághoz alkalmazkodva letelepülni.

Amikor bejöttek, a magas eredeti síkságok és tisztások legelőin pászterkedve, nem alapítottak állandó jellegű falvakat. Egyszerű sátrakban, fakunyhókban laktak, amit könnyen otthagyhattak vagy felszedhettek ha az állatoknak újabb legelőterületekre való terelése azt szükségessé tette. Ezért nem kerültek bele az eláhek-ide-oda költöztetett pászter szállásainak nevei okleveleinkbe. Innen magyarázható az a körülmény is hogy miért oly kevés a XIII. sz. beli eláh település. "Ezek nagyrésze is a már meglévő magyar, illetve szláv falvakhoz való hozzátelepüléssel amint ezt a nemzeten helynevek bizonyítják." ¹

A magyarság ősi türk és középkori hagyomány gyakorlásaként fogadta be minden új, telepes népét. Így a bevándorló eláh pásztereknek is meghagyta Balkánról hozott adórendszerüket, pászterjegukat és a magyar királlyal szemben személyileg éppen olyan szabad jogállásban voltak, mint a szászok vagy a kunok. ² Telepes vezetőiket, pászterfőnökeiket a kenézeket meghagyták, s itteni életük irányítójának, szervezőjének tették meg a magyar hatóságok is. A kenézek, majd később egyre több pászterkedő közeláh, a már meglévő magyar, szláv vagy szász falvakba, illetve mellé telepedtek le téli szállásra. Ide tértek vissza nyári legeltető vándorlásaik után. A nomád élet így lassan legelőváltó pászterkedéssé, transzhumálássá változott. Ez az az állapot amikor a pászter családja már egyhelyben lakott és csak a juhászattal foglalkozó férfiak kísérik, terelgetik nyájaikat az egymástól igengyakran messze fekvő

1. Makkai L.: Erdély Népei... 375. l.

2. Szekfü Gy.: i. m. 100. l.

téli és nyári legelőkre. A falvakban maradtak azután részint kezdetleges földművelő tudásukkal, részint az ittlakó népek példájára újabb területeket kapesolnak be a földművelésbe. Hatalmas irtványokkal a legelőket is szaporítva, már sajnálják otthagyni a földet a beelőlt munka miatt és megindul a letelepedés folyamata. A földesurak a magasabb kulturájú népek közé való telepítéstől remélték az eláhek felemelkedését és hasenulását. A folyton helyét változtató pászter a szőkőtt jobbággal egyenértékű, hasznat alig hajtó elem volt. Ezért különböző jogi- és adókedvezmények kilátásba helyezésével igyekeztek a kenézeket megnyerni, hogy lakatlan földjeikre állandó, helybenlakó népeket telepítsenek le. Komoly gazdasági értéket ugyanis csak a helyhez kötött jobbágy jelentett számukra. Éppen ezért érthető, hogy a magánbirtokok szaporodása a magyarországi eláhek letelepődését csak siettette. Nem véletlen tehát az, ha az első állandó eláh településeket hazánkban éppen a magánbirtokokon találhatjuk. ¹

A telepések behozatalának kizárólagos királyi joga az oligarchia egyre fejlődő nagybirtokképződése miatt vesztett erejéből és a XIV. sz. elejétől kezdve a magánföldesurak is szabadon népesíthették be földjeiket eláh telepésekkel. A király egyedül csak a juhötvenedre tartott igényt, amely az egész középkoron át megmaradt az eláhek királyi adójának. ² Az eláh település - más jövevény népekkel szemben - nem egyszerre történt, hanem apró csoportokban, lassu ütemű beszivárgással. Az egész középkoron át olvashatunk bizonytalanul imbelygó, helyüket könnyen változtató népelemekről. Így pl. 1363-ban egy, a Kraszós-zékás határában lévő birtok határait meg akarták állapítani. Erre az aktusra a szomszédos eláh kenézeket "propter eorundem mansionis seu residence incertitudinem" nem lehetett megidézni. ³ Szállásaikról is köztudomásu volt, hogy nem is házakban, hanem kunyhókban, sátrakban laktak, amint ezt egy 1373-ból származó pápai oklevél a szörénymagyai eláhekről írja: "Wlachi sehizmatiei, quorum nonnulli in pascuis et tentoriis habitant, animalia, quibus habundant, pascendo." ⁴

Településformájuk elnevezései sem eredeti eláh szóval szerepelnek okleveleinkben, mert a "descensus in alpiibus", "locus estivalis", vagy "allodia seu stationes estivales pecorum" név-megjelölések között legnépszerűbben a "hospicia, vulgo zallas", magyarul tehát "szállás" szerepel leggyakrabban középkori okleveleinkben. ⁵

1. FM. 27-28., 36-38., 38-39., 41-45. l.

2. Makkai L.: i. m. 373. l.

3. FM. 166. l.

4. FM. 247-248. l.

5. FM. 171. és 286. l.; MM. 75. és 630. l.

Életmódjukat E.Fischer így jellemzi: " Még csak a legegyszerűbb terményeket ismerték, életmódjuk kezdetleges volt; sütéshez ferró követ használtak, a földbevéajt kunyhókban laktak." ¹ Hosszu volt az ut, míg a balkáni szekésekből ez a nép az ittlakó népekhez áthasenult.

A megtelepülés üteme is sok, a helyi adottságokkal összefüggő körülményből kifolyólag, kerenkint és helyenkint más-más ütemű volt. Fontos, hogy van-e az új településterületen a régi nomádélet folytatására alkalmas terület, vagy sem. Így pl. Maksai Ferenc kimutatja, ² hogy a szamosmenti aranyosmedgyesi vagy az erdődi uradalmakban, ahol összefüggő nagy legelők hiányoztak, az oláhok letelepedése aránylag gyorsan ment végbe. A XIV.sz.60-as éveitől kezdve jelentek meg a két uradalom területén és már a XV.sz.elején állandó falvaikról tudunk. Ezzel szemben a Bánságban már a XIII.sz.-ban megjelentek az oláh pászterek, de állandó telepeik a XIV.sz.-ban keletkeztek és végleges kialakulásuk állandó hullámnázással /eltűnnek, nevet változtatnak stb./ a középkor végéig tart. Jó példa erre az ikési kerület a Béga melletti uradalmak közül. Ennek oka az, hogy a földművelő élet szempontjából alacsonyabb kulturájú népek, szláv telepek elzárták a jövevény oláhságot a fejlettebb földműves kulturájú magyarságtól. Így a bevándorló oláhok pászter életformájukat tovább tudták megőrizni, s a helyhez kötődés folyamata lassabban ment végbe.

Hazánkban általános jogszekás volt az, hogy a legelőket a pásztereknek bizonyos ellenszolgálatás fejében közös használatra adták át királyaink nevében a királyi várak ispánjai, vagy később a magánföldesurak megbízott tisztviselői. Az azonban, aki erdőt irtott és így bizonyos területet földművelésre alkalmassá tett, annak földjét a földközösség alól kivették és szabad birtoklásra annak engedték át, aki az erdőirtás munkáját vezette és oda lakosokat telepített. Így keletkeztek a Bánság hegyvidékein és Dél-Erdélyben a várkerületeken belüli " szabad falvak" /villae liberae/. A mezőgazdasági művelésre alkalmas földek gyarapítása királyainknak magánföldesurnak egyaránt érdekében állott. Ezért az irtási és telepítési munkálatokat vezető kenézeknek adókedvezményt, örökölhető birtokjogot stb. nyújtottak. Pl. 1380-ban a király Musina fia Szteján hátszegvidéki oláh kenéznek azért adott két birtokot, mert az " eas populare pronisit." ³ A váradi püspök Miklós oláh vajdának adta Kecsuba falut melyet 1445-ben "ipse dixit populasse." ⁴ Természetesen a szabad falvaknak ezen kiváltságos helyzete a kenézeket fellelkesítette, hogy minél több, még pászterkedással foglalkozó alárendeltjüket megtelepítsenek. Ez utóbbi körülmény, a magyar szervezés is magyarázata az oláh kenézközségtelepülésnek létrejövésének és a település ütemének.

1.E.Fischer: Das alte Burzenland und seine Bezielunk. Kronstadt. 7.1.

2.Maksai Ferenc: a Középkori Szatmár megye. Bp. 1940. 82-98.1.

3.FM. 285.1.

4.Orsz. Levéltár, Selyem-Fekete gyűjtemény.

2. Fejezet.

A kenéz, kenéziatus neve, szerepe a történelem folyamán.

Az eddigiekből már világos, hogy az eláhság letelepődése, s a kenézközségtelepülések létrejötte teljesen a kenézeken mulott. Kik voltak tehát a kenézek?

A szó "kenéz", latinul "kenezius" egyesek szerint gót származású és a "kunnings" = király szóból ered. Európa keleti részén, ahol egykor gótok uralkodtak, mindenütt használatban volt. Mások szláv eredetűnek mondják. Eszerint sokféle értelme van. A "kneaz" Oroszországban herceget jelentett. A bolgár fejedelem címe: "kenéz=knéz=knyaz" volt. A szerb fejedelmek a királyság proklamálása előtt magukat knéz-eknek címeztették. ¹ A "knéz" szónak "bíró" jelentése a magyarországi szerbeknél ma is él, sőt a szerbséggel érintkező eláhlakosság - miként Krassóban - a falusbírókat ma is "kenezu"-nak mondja. ² - Anonymus a bolgárok vezetőit kenézeknek mondja: "mortui sunt tres kenezii Bulgarorum." ³ Elekes Lajos az előbbi adat miatt a kenéz szó bulgár eredetűsége mellett foglal állást. ⁴

Hazánkban az eláh pászterközösségek vezetőit hívták kenézeknek és ez a szó kétségtelenül magyar nyelvi alakban vált általánossá. A Kenéz szó a magyar nyelvben már a henfoglalás óta ismeretes volt. Ugyanis a kenézség intézménye az itt lakó szláv népeknél már létezett. Ennek bizonyítéka az, hogy az ország egész területén, ahol szláv népek éltek, igen sok helységünk máig is megőrizte nevében a "kenéz" szót. A magyarországi Kanizsa / 6 helység Zala, Somogy, Bácsbodrog és Torontál megyékben, Kenese / Veszprém megye. / és Kenéz, illetve Kinyis / 9 helység és pusztá Vas, Somogy, Temes, Szabolcs, Bihar és Abauj megyékben / helyneveknek a délszláv "kneza = knez / szóból való származását Kniezsa István mutatta ki tanulmányában. ⁵ Ugyancsak ő bizonyítja be azt is, hogy a románok között a szónak ma is használt alakja a "chinez" pedig magyar eredetű és közvetített szó.

A kenéz helyneveknek teljesen magyar hangalaku formában való szereplése igen gyakori okleveleinkben. ⁶

1. Petrevay Gy.: A máramarosi poláhek... Századok, 1911. 623.1.
2. Selyem Fekete F.: Vázlatok... A Hunyad. M. Tört. Társ. Évk. II. K. 17
3. SRH. I. 91.
4. Elekes L.: A román fejlődés alapvetése. Századok, 1940. 300-301.1.
5. Kniezsa I.: Pseudorumanen... 169-172.1.
6. Abauj megyében: Kynis / 1246: ÁUO. VII, 212. / , Kenyz et similiter Keniz / 1352 : AO. V, 558-559. / , Nagy- és Kiskinyis. Bihar megyében Quenes / 1220: RV. 260. / , ma Kenézpusztá, Magyarhomorog mellett, Kenez / 1291 Jakó Zsigmond: Bihar megye a török pusztítás előtt Bp., 1940. 272.1. / , ma Érkenéz. Canád megyében: Kenéz, Nagylak és Mezőhegyessel együtt tünt fel / OS. I. 25. /

Mint személynév, családnév, vagy mint társadalmi rangot jelző fogalom ez a szó: kenéz a középkorban Magyarországon legkülönbözőbb vidékein gyakran szerepelt.¹

A tatárjárás krónikása Rogerius mester is beszél kenézekről. A mai Arad megye területén lakó, meghódított népek vezetőit a megszokott elnevezéssel kenézeknek hívta/constituerunt canaseos, id est balivos/.²

- A szó mála már magyaros hangalakban fordul elő. Ez arra mutat, hogy a XIII. század közepén a magyarság előtt már ismeretes volt a hazánkban lakó szláv népeknél szokásos társadalmi-szervezeti forma.³

A román történetírók a kenézekről nincsenek egy véleményen. Bogdán szerint a kenézek az előhek ősi szervezetének, a "catun"-eknek főnökeiből fejlődtek ki idővel falusi bíróvá, akik azonban a szabszabírtokosok közé sohasem emelkedtek. Ezzel szemben Resetti úgy véli, hogy a középkori birtokos réteg javarésze éppen a kenézekből került ki. Elekes Lajos szerint a két véleményt kár szembeállítani egymással, mert a település során kétféle fejlődés is lehetett. Ha a kenéz uratlannul, hogy úgy mondjam a maga szakállára települt és telepített, birtokossá emelkedett. Ha királyi, vagy egyházi birtokon telepedett meg a község falusi bírájaként maga is adót fizetett, mint a község más szegényei és a századok folyamán eltűnt a kialakuló jobbágyosztály tömegében. A kenézi birtoklás személyileg szabad, részes közbirtokosokat jelöl, a személyükben megkötött jobbágysággal szemben.

A középkorban nálunk általános közfelfogás szerint a kenézek telepeshírák voltak, akik a királyi, egyházi vagy más magánbirtokon irtásra kaptak engedélyt, hogy azt telepésekkel benépesítve, ott új falvakat alapítsanak/novae plantationes/, vagy elnéptelenedett, kipusztult falvakat újra benépesítsenek.⁵

Somogy megyében: Kenez/1443:Cs.II.619./, ma Kenéz pusztája, Kadarkút mellett. Szabolcs megyében: Kenes/1219:RV.238./, Keniz inter fluvios Tyrie et Taeta/1352:AO.V.558./, ma Taktakenéz, Tekajtól Dny., a Tisza partján, Kenez/1332:NV.I.I.329./, ma Cserepeskenéz. Szatmár megyében: a Köles család birtokához tartozott a XIV.sz.-ban Kenézteleke/Cs.II.184./, Temes megyében: Kenézrekesze/SztO.II.358./, ma már nincs meg, 1388-ban hetivásáreshely volt és a Csernaiak kezében volt a mihályi kerület több más községével. Kenez/1421:PK.296./, ma Temeskenéz. Vas megyében: Predium Kyniz/1217:Cs.II.763./, possessio Kyniz, altera villa Kyniz/1237.u.o./, possessio Kenez/1323.u.o./, ma Kenézfalu. Manár nincsenek meg, de a középkorban még léteztek: Szerén megyében Kenez/1308:Cs.II.247./ és Sáros megyében Kenyz/1408:Cs.I.299./ nevű helységek.

1.V.ö.Szatmár-Zolnay: Magyar oklevélszótár. Bp.1902-.906.473-474.1.

2.SRH.II.581.1.

3.Makkai L.: Erdély népei...317-318.1.

4.Elekes L.: A román fejlődés alapvetése. Századok, 1940.393.1.

5.Tamás Lajos: Rómáiak, románok és előhek Dacia Trajanaában. Bp.1935.199.1.

Árpád-házi királyaink nemzetiségi politikája szerint a kenézek azután idegen eredetű intézményük, társadalmi berendezkedésük megsértése nélkül fejthették ki működésüket népeik fölött. Ők egyezkedtek a királyi vagy magánföldesuri megbízott közegekkel a települési feltételekről, ők hajtották be és szolgáltatták be a szállásuk vagyis kenézségük körzetébe tartozó szabad pásztornépektől járó szolgálmányokat. Ők gondoskodtak teljes felelősséggel a vállalt katonai kötelezettségek pontos teljesítéséről. Szekfü szerint ¹ a kenézek királyi hűbéres vitézek voltak. Solyom-Fekete is ezt mondja: kenéz még a Balkánon is hűbérest, kenéziatus pedig hűbéres jószágot jelentett.²

A kenézek a községi élet szervezése, a közrend, jólét és a társadalmi élet terén kifejtett munkája révén, földesura anyagi érdekeinek előmozdítása miatt természetesen egyre nagyobb tekintélyt szerzett magának saját népe és földesura előtt egyaránt. Így nagyon természetes, hogy a kenéz lassan népe fölötti földesurrá emelkedik. Királyaink katonai érdemeik elismeréseként nemességet adományoztak nekik és ezzel megnyitott társadalmi emelkedésük útja. Ez a lépés a betelepült oláhság társadalmában tagolódást, rétegződést és megosztlást idézett elő.

A kenézek arra törekedtek, hogy a rájuk bízott területen /-kenéziatus/hatalmaikat népeik, földjeik felett ideiglenes hűbérből örökletessé és a földet pedig magánbirtokukká tegyék. Így lassan egy birtokos oláh nemesség kezd kialakulni: a szabad falvakat birtokló kenézek társadalma. A XIV. sz.-ban sűrűn emlegetett panasz az, hogy a kenézek telepes népeiket jobbágyaiknak tekintették önkényesen kivetett adókkal növelték népeik terhet s maguknak földesuri jogokat igényeltek kenézségük népe fölött. Az emberi kapcsoltság és hatalomvágy mellett nagy hatással volt rájuk a magyar nemzeti élet közvetlen tapasztalása. Csábítólag hathatott rájuk azoknak kiváltságos, urizáló élete. A kenézi jog "ius ~~juris~~ keneziale" nagy előny volt ugyan a többi közoláhsághoz képest, de annak birtokosa mindig ki volt annak a veszélynek téve, hogyha a földet a király valakinek eladományozta, a földdel együtt ő is közönséges jobbágy sorba került. A kenézek ezért érdemek szerzésével kenéziatusukban való megerősítésüket szorgalmazzák.

1. Hóman-Szekfü: Magyar történet. II. k. 290. l.

2. Solyom-Fekete F.: Vázlatok... Hunyadm. Tört. Társ. Évk. II. 17. l.

3. HD. I-2, 241. A király 1377-ben szigorúan tiltotta ezeket a tulkapásokat. FM. 271.

4. 1336: "Kenezus per nostras litteras regales in suo keneziatu roboratus" FM. 199., 1377: "Kenezius in prehabito eius keneziatu relietus et infilios filiorum confirmatus" FM. 270.

A birtokok végleges tulajdonná tételéhez szükséges jogi formákat is a magyar szokások szerint végezték. A földet azután elajándékozhatták, elzálogosíthatták stb., de a király birtokjoga ezután is fennmaradt és a királynak járó ötvenedet is meg kellett fizetni. Ami még lényeges, hogy a többi közölés ezentúl is a király szabad népe maradt, s a kenéznek jogilag nem volt fölöttük földesuri hatalma. ¹ Nagy Lajos 1366-ban kiadott oklevelében, melyet az erdélyi eláhság jogviszonyainak rendezése céljából szerkesztettek, megkülönböztette a jószágaiban királyi okmány által megerősített kenézt az egyszerű kenéztől, aki csupán herdavezetői jogokat gyakorolt és aki nemritkán "vajda" nevet is viselt. ²

Az eláhság vezetőit ilyen névvel csak hazánkban nevezik. A "vajda", "vojvoda" szláv eredetű szó és hadvezető értelmében már a honfoglalás óta ismerős a magyarság körében. ³ Erdély közigazgatására kiküldött királyi tisztviselők nevezték így. Az eláhság ezt a szót nálunk ismerte meg és saját vezetőinek elnevezésére itt kezdte használni. Feladatukra ugyanaz volt mint a kenézé, hogy az eláhság között felmerülő pörös ügyekben ítélkezzenek és a földesurnak járó jövedelmeket és jogi kérdéseket az ispánnal együtt intézze. ⁴ Egy oklevél arról világosít fel, hogy a vajda csak kisebb ügyekben/causae minores/ítélkezhetett, a fontosabb ügyeket az ispán intézte. ⁵ A bereg megyei 10 "krajnai" községnek évről-évre választott vajdája volt. A Bilkei-, Illesvai-, Delhai-, családok tagjai a beregi románok közössége nevében arra kérték Corvin Jánost, hogy maguknak állandó vajdát választthassanak /1493/. Amikor az ügyet kivizsgálták, a közölések tiltakozva jelentették ki a hercegnek, hogy nekik sohasem volt állandó vajdájuk, csak évről-évre választottak maguknak egy vajdát. A vezető családok ügyes funderlattal így akarták maguknak a vajdai méltóságot biztosítani és egyúttal más, országos bíróság és a megyei törvényszék hatásköre alól magukat kihuzni. ⁶

A kenézt, vajdát tehát a nép maga választotta. A király vagy képviselője erősítette meg őket ebben minőségükben. Birói hatalmukat a nép és a király nevében gyakorolták és így lassan királyi tisztviselőkke váltak.

1. Makkai L.: Erdély népei... 401-402. l.

2. Súlyom-Fekete F.: Vázlatok... 18. l.

3. Jakubovich-Pais: Ó-magyar olvasókönyv. Pécs, 1928. 6. l.

4. FM. 177.

5. FM. 286.

6. Makkai L.: Balkáni és magyar elemek... 163-164. l. és Lehoczky: Adalékok... Tört. Tár. 1890. 157. l., továbbá Mályusz E.: A középkori magyar nemzetiségi politika. Századok. 1939. 442-443. l.

Az 1342. év a magánbirtokon élő kenézekre döntő fordulatot jelentett. A nemesség megkapta jobbágysági fölötti ítélkezés jogát. Emiatt itt a kenéz és vajda egy 1406-ból származó oklevél szavai szerint csak "capitaneus iobagienum... vulgo kenéz" volt.¹

A XVI. sz.-tól kezdve már csak a nemesek robotbehajtó közegeit nevezték kenézeknek. A XVII. sz.-ban pedig ur dolgától felmentett jobbágyot jelentett a kenéz. Mária Terézia urbérrendezési törvényével megszűnt a kenézi viszony, megszűntek a kenézségek kiváltságai és előjogai. A kenézek az egyetemes jobbágyosztály sorába süllyedve a közeláhhokkal egyforma bánásmódban részesültek.²

3. Fejezet.

A kenézségek köz- és magánjogi helyzete.

a/ adóügy.

A kenéz települések egyik céljaként szereplő gazdasági, anyagi érdekéről az első fejezetben már szóltunk. A kenézek, vajdák feladata volt, hogy az adók összeszedéséről gondoskodjanak és a közeláhtól katonai kötelezettségük teljesíthetősége érdekében az előírt szolgálmányokat behajtsák. "Johannes... quotquot villas in facie terrarum earundem collocassent, proventus et redditus earundem semper tanquam Kenezys administrasset castre..."³ "Omnes etiam proventus nostros et universa iura ex parte dictorum Welacorum nobis et dieto comiti nostro provehientia idem woywoda fideliter nobis tenebitur administrare"⁴ "Adrianus decanus exactor quinquagesime nostre elcales de omnibus kenezis nostris... quibus nobis ipsi kenezi quolibet anno tenentur".⁵ Mi volt ez az oklevelekben szereplő "quinquagesima"?

A juhtenyésztéssel foglalkozó pásztornépeknek a Balkánon és hazánkban is szokásossá vált adója volt. A természetes juhszaporulat 1/50-ed részét a pásztorok a legelő használatáért fizették a terület földesurának. Szerbiában ezt ha más szóval nevezték is /travnina = fűpénz/, de teljesen a magyarországi ötvenednek felelt meg.

1. OT. 374.1.

2. Petrovay Gy.: A máramarosi oláhok, betelepedésük, vajdáik és kenézeik. Századok, 1911. 623.1. és Leheczky: i.m. 162-163.1.

3. 1378. FMF 277. A krassószörénymegyei Vaja királyi birtokra vonatkozólag.

4. 1364: FM. 177. A beregi oláhokra vonatkozólag.

5. 1331: FM. 70. Az erdélyi káptalan birtokaira vonatkozólag.

Hazánkban az egész középkoron át az oláhok jellegzetes adóneme volt, melyet a királyoknak még akkor is meg kellett fizetniök, amikor az a fölterület adományozás folytán magánkézre került. Csak különös királyi kegyként engedték el uralkodóink,¹ noha ezt a XV. sz.-ban pl. országgyűlési határozatok egyenesen megtiltották. "Quinquagesima" néven 1293-ban fordul elő először.² Aránylag korán meghonosodott az a szokás, hogy pénzzel is meg lehetett váltani egyes /egyházi/ helyeken ötvened helyett a juhek tizedét szedték.³ Egy 1263-ból származó oklevél szerint az ötvenedből tized illette az esztergomi érseket.⁴ Ötven juh után 1 juhnak és 1 báránynak beszelgáltatásából állott:

"De quinquaginta vero ovibus unam ovem cum uno agnelleolvere deberent."⁵ Az ötvened szedését országosan először a terdai országgyűlésen kelt 1558:VIII.te.szabályozta: 50 juh után 1 bárányos és 1 egyéves juh, 100 után 2 bárányos és 1 egyéves juhot kellett fizetni.⁶

Az ötvenedet az oláhok akár a nemesek birtokain, akár a királyi birtokokon,⁷ akár egyházi kezekben lévő területeken éltek, megfizették.⁸ Ezzel szemben minden más adózás alól, még a papi tized alól is /görögkeletiek voltak!/ mentesek voltak.⁹

Egy 1458.május 29.-én, Budán kelt oklevél pl. arról szól, hogy Cervin Mátyás király új adomány címén Konyhai Simonnak, testvérének Jánosnak és hasonnevű unokatestvérének adományozza a konyhai birtok kenéziatusát, melyet nevezett Simon és elődei oly kikötéssel bírtak, hogy adományosok évenként a huszti várba 25 berbécsot szelgáltatnak be éllemezésül.¹⁰

A bereg megyei kenések tevékenységükért a beszedett adók egy részét maguknak tarthatták meg, s a közmunkáktól mentesek voltak. Ehelyett évenként 1-1 nyestet /vagy 4 forintot/, 1 károly-madarat /vagy 50 dénárt/, 2 esákszármadarat és arabant pénzül 3 forintot kellett beszelgáltatniok. Ha a kenéznek juha volt, a juh-beszámolásnak

1. FM.40., 133-134., 144., 201.

2. FM.40.

3. FM.256.

4. Szádeczky Lajos: Az oláh telepítés legelső okleveles emléke. Századok, 1908. 579. l.

5. 1446: BO.I, 653. l.

6. Monumenta Comitialis Regni Transylvaniae. I, Bp. 1875. 238-241 l.

7. Máramaros megyében: 1360: FM.144, Bereg megyében: 1383: FM.307., Világosvár kerületeiben: 1366: FM.190., A krassószörény megyei kerületekben: 1387: FM.330., Hátaszeg vidékén: 1451 és 1494: Cs. V, 40.

8. Az erdélyi káptalan uradalmain: 1331: FM.70., A váradai káptalan birtokain 1374: FM.256.

9. Hóman- Szekfü: Magyar történet. II. k. 290. l.

10. FM.414. l.

/sztronga/idején 2-2 sajtot, ha nem volt juha, 1 sajtot a földesurnak 1-1 bárányt és 16 pénzt pedig a beszedőnek /sztrongásnak/ kellett adnia. A esikók téli tartására a munkási uraság részére évenként 2 köből zabot és 1 szekér szénát volt köteles beadni. Ha a kenézség megürült, az azt elnyerő jobbágy a földesurnak 40 forint díjat fizetett. 12 forint külön díj lefizetése mellett kenézi /örlő és kalló/ malmokat állíthatott fel, de ezért évenként egy pekrócot és 2 forintot volt köteles fizetni.¹

b/ közigazgatás.

Az elől beszivárgás első településterületei hazánk délkeleti részén a Barcaság, Fogaras, Hunyad, Krassó és Szeben megyék voltak. A jövevények eleinte a nemesi megyéktől független autonóm kerületekbe /distriktus, provinciae valachocales/ tömörültek. Ezek élén mint az előlóság képviselője 1-1 vajda állott. Amíg a vajdák és kenézek nemesítése nem kezdődött meg, ezen kerületek közigazgatása országosan egységes elv alapján történt. A király irányító és bírói hatalommal egy tisztviselőt nevezett ki. Ahol várszervezet volt, ott a várnagy, másutt mint pl. Máramaros és Bereg megyékben az ispán gyakorolta ezt a tisztséget. A királyi, egyházi és egyéb magánbirtékeken a királyi tisztviselők kizárólag mind magyar nemesi családokból valók voltak.²

A legelső ilyen kerület a hátszegi kerület volt. Vajdájának neve Litvoj, róla nevezték ezt a területet "terra Litva" ³nak. Feltűnésének időpontja 1247. Hunyad megye déli része és a mai Kis-oláhország északi része tartozott e kerülethez. A vajda árulása miatt a kerület önkormányzatát elvesztette és a XIV. sz. első felében várkerületté szervezték át. Ennek időpontját Makksai 1277-re teszi.⁴

"Lythen weyueda una cum fratribus suis per suam in-fidelitatem aliquam partem de regno nostro ultra alpes existentem pro se occuparet et preventus illius partis nobis pertinentes nullis admonitionibus redire curabat...magistrum Georgium contra ipsum misimus, qui cum summo opere fidelitatis pugnando cum eodem, ipsum interfuit et... tributum nostrum in eisdem partibus nobis fuerit restauratum".⁵ A XIV. sz. folyamán Hátszeg közigazgatását és bíráskodását a várnagy intézte.⁶

1. Lehoczky: Adalékok... Tört. Tár, 1890. 162-163. l.

2. Makksai L.: Erdély népei... 401-417. l.

3. "Terra keneziatus Lytuay weiaude " 1247: ZW. I, 73. 1276-ban az ispán neve Petrus comes de Hatzak/ ÁVO. XII, 174. l.

4. Makksai L. i. m. 354. l.

5. 1285: ÁVO. XII, 434. l.

6. Cs. V, 45. és FM. 146., 399., 508. l.

A f e g a r a s i kerületet "terra Blacerum" néven említik ferrásaink.¹ Az eláhek előkelőit itt nem kenézeknek, hanem beéreknek nevezték. Itt is a várnagy az eláhek legfőbb bírása volt. A súlyos bűnök miatti kirett büntetés-pénz az ő jövedelme volt. Azenkívül fát és szénát is kellett a várba számára beszolgáltatni. Ha valaki örökös nélkül halt meg a beérek közül, a beérségen kívül a várnagynak még joga volt az is, hogy az ingóságok 2/3-át is lefoglalja, s így az özvegy csak 1/3-át részt örökölhetett. Hogy a terhek mégsem lehettek olyan nyomasztóak, azt a hadiszelgálat eseklyisége is bizonyítja. Egy rendelkezés szerint a beér halála után egy felnyergelt ló és egy lószerszám járt a várnagynak, ha leve nem volt, váltságul 3 forintot kellett fizetnie.² A legfőbb ellenőrző közeg királyi ispán /comes/ volt. A fogarasiak comesa a hegyeken túl székeltek.³ Autonómiájukat Bazarába nevű vajdájuk lázadása miatt a király megszüntette és a XIV.sz. elején a vidéket Fehér megyéhez csatolta.⁴

Ilyen eláh kerületek voltak még: az eszlási, jófői, dévai, hunyadi, berzafői, krassói, kövesai, mihálói, almási, lugasi, kemjati, illyéi, lipkói, turdi, ikusi, zsidóvári, béli, zsupáni, suggyai és világosvári kerületek. A temesi és krassói eláhek kerületei a szörényi bán, -mivel pedig ez a szék gyakran üres volt- a temesi főispán alá tartoztak. A máramarosi és beregi telepések a vármegyei főispán hatósága alá tartoztak. Neha a máramarosiak vajdája is megkísérelte a lázadást, azonban az itteni eláh vezető réteg 1340-1360 között annyira azonosította magát a magyar állanesszével, hogy a magyar társadalmi fejlődés sodrába kerülve, önkormányzatukat nem veszítették el, csak a kor. követelményeinek megfelelően átalakították.⁵

e/ biráskedés.

A hazánkba települő, balkáni erkölcsű eláheknek bizonyos találozások volt saját és a magyar bírói fórumokkal. A kenéz egyik feladata volt, hogy kisebb ügyekben biráskodjék. A telepés vezetők egyik kedvezménye volt, hogy a birságok egy részét maguknak megtarthatták. Fontosabb ügyekben a várnagy, az ispán /comes/, a királyi vár kapitánya biráskodott. Az eláh kerületek más királyi vármegyei biráskedés alól fel voltak mentve. A kenézek nemesítése következtében az önálló eláh kerületek a várkerületekbe olvadtak be. Hatáskörüket a magyar bírói székek tökéletes lefoglalásával a kenézek bírói széke /sedes/ iudiciaria/ vette át.

1.FM.3.,9.1.

2.Mályusz E.: A középkori magyar nemzetiségi politika. Századok 1939. 438.1.

3.Makkai L.: Balkáni és magyar elemek... 163.1.

4.FM.30.,32.,144.,146.1.

5.Hóman-Szekfü: i.m.II.k.289.1. és FM.99-102.1.

Ezen- ritka, kivételes esetekben a király, másker a várnagy, esetleg más magasabb királyi tisztviselő /megyésispán, bán, vajda/ előkölt. A várnagyok máderi közgyűléséhez hasonló egyetemes törvénylító gyűléseken /generalis congregatio/ mint bírótársak az eláh köznép-től választott esküdt székülők is /iurati kenezii/ résztvettek. Pl. Hátszegen 1306-ban egy vitás ülésen 12 kenéz, 6 eláh pópa és 6 közeláh esküdt működött közre a kenézi szék munkájában. Tanul más meg nem hitt kenéz is megjelenhetett. ¹

Volt a nemesség közreműködésével lebonyolított bírói szék is, és tisztán kenézi javak kérdésében a tiszta kenézi-szék döntött. Egy 1366-ban kiadott oklevél szerint azok az eláhok, akiknek állapotjuk rendezetlen, minden nap számtalan bajt okoznak. Ezért arról, akiről ismeretes, hogy zsitvány, rabló vagy egyéb bűnös, azt még ha tetten eme érték is, meg lehet ölteni, ha 50 ember vállal rá. Nemere 50 nemes, nem nemesre 50 nem nemes. Akit tetten értek, azt a megsértett maga ölhet meg, ha felekezetéből Neten tanuskodnak ellene. Ha közeláhet vádoltak be, akárki is tanuskodhatott ellene. Tehát a király által megerősített kenéz /kenezii confirmati/ annyit ért, mint egy nemes. A király által meg nem erősített kenéz pedig csak 1/4-ed embernyit ért, mint a falusi bíró/ communis autem Keneses pro villice unius fertenis/. ²

A kenézi székek befogadására pl. Hátszegen külön királyi épület szolgált, amint ezt egy 1418-ban kelt oklevél mondja: "quod cum die constitute in domo regia in eadem Hachak habita et constructa". ³ A fölesküdt kenézi-szék előtt birtokiránti egyezséget stb. lehetett kötni, s ezekről a kenézek saját nevükben oklevelet állítottak ki és azt 4 nemes kenéz pecsétjével ellátták. ⁴ A kenézek nemesítésének gyakoribbá válásakor a szabad eláh kenézek igen gyakran a várnagy közbejöttével is összejöttek, úgy hogy a magyar nemesi megye mintájára lassan autonóm bíróság alakult ki esküdt ülőkkel /iurati assessores/. ⁵

1. Mátyusz E.: i.m. 437.1.

2. Hunfalvi Pál: Az eláhok története Bp. 1894. I. k. 721.1.

3. Sályos-Fekete F.: i.m. 20.1.

4. PSZ. 33, 56.; PK. 371, 402.1.

5. PSZ. 61-62.1.

a/ vallásügy.

A hazánkba betelepülő oláhok görögkeleti, schizmatikus vallásu volt. A telepítést vezető kenéz letelepülésükre a földesurtól papjuk számára is letelepelési engedélyt szerzett. Bár ez igen nehezen ment és anint egy eset mutatja, ezt "gratia specialis"-nak nevezték az az eklevél, melyet Demeter nagyváradi püspök 1349-ben adott ki. Ebben a püspök felventeri/ma Venter, Bihar megye/ birtokán engedélyt adott, hogy ott oláh pap is megtelepedhessen és a földesuri fizetés és szolgálat alól is felmentést adott neki. ¹ Az oláh papság társadalmi helyzetére a már említett hátszegi esküdt székülők összetételéből ad felvilágosítást. Két kenéz között felmerült birtokkörben 6 esküdt a papok képviselőjeként vett részt. A kenézek és közeláhek között állhattak. E papok Osztre, Clapatius, Possans, Domsus és Tusta hátszegkörnyéki falvakból való pópák voltak. ² A számuk a beköltöző oláhok számának növekedésével idővel természetesen gyarapodott.

A katolikus Egyház részéről már elég korán megindultak a missziós törekvések. A XIV. sz.-beli misszió mint pogányokat kezelte őket. Ugyanis a nagyváradi káptalannak 1374-ből származó statútuma azt állapítja meg a schizmatikus oláhoktól, hogy "ritu gentilitatis" élnek. ³ A misszió munkáját a besztriai ferences rendtartomány magyar ágazata vette kézbe. A XI. Gergely pápától 1373 június 1.-én kapott privilégium alapján 6 kolostor felállításához kaptak engedélyt "in metis Ungariae circa Sebes et maiorem Wlachiam" azaz a megbizatással, hogy a nyáját legeltető és nem a városokban, falvakban, hanem a legelőkön és sátrakban lakó pásztortokat keressék fel, nekik az ígét hirdessék és őket az Egyházba visszavezessék. ⁴

A XIV. sz. második felében nagyobb hullámokban hazánkba özönlő oláhok ellen egyébként is sok panasz merült fel és a békés földművelő lakosság a missziótól várta erkölcsi megsemmisülését és letelepülésük meggyorsulását. Tudjuk, hogy a letelepülő oláhok és kenézek egyik kedvezménye volt, hogy ők nem fizettek papi tizedet. Amikor a központi hatalom a kenézeket egyre nagyobb számban kezdte nememesíteni, s ennek mintegy előfeltétele a katholizálás volt, a földesurak érdeke hátráltatta a missziós törekvéseket. A katholizáló nemek kenéz alattvalóit is katolikus hitre kívánták, megnövekedett adóterhek. Ugyanis ezentúl már nekik is kellett papi tizedet fizetniük. Fizetési képességük csökkenésétől félve tehát megakadályozták a ferenceseket missziós munkájukban. Hogy a papi tized behajtása körül túlközpontosságok léteztek, arra egy 1328-ban keltezett pápai irat világít rá "decimas integras nimis rigore exigitis et etiam extorquetis". ⁵

1. Juhász István: Nyugati missziós törekvések. AM. Tört. Tud. I.

2. FM. 112. k. Bp. 1944 260. l.

3. FM. 214.

4. Juhász I. m. 269-270. l.

5. u. o. 260. l.

A görögkeleti eláhek latin püspökök fennhatósága alá tartoztak. A térítés munkáját különösen Nagy Lajos királyunk támogatta. Uralkodása alatt a hátszegi, karánsebesi, lugosi, miháldi /nehádiai/, komjáti kerületekben a katolizálás előfeltétele lett minden kenézi adománynak. Mi volt ennek az oka?

Drinápoly eleste után /1363/ a török egyre nagyobb tért nyert a Balkánon. A magyarság mint a keresztény Nyugat védője, a magyar király pedig mint az Egyház bajnoka nem engedhette meg, hogy a nyugati keresztény eszmevilágtól idegen eláhság árulója legyen küzdelmében. Számos példa volt arra, hogy az eláhek a török és magyar hatalom között ingadozó hintapolitikát folytattak és hol ide, hol oda pártolva gyengítették az ellenállás lendületét. Ezért akarták királyaink a vallás erejével is szorosabba fűzni őket a keresztény eszmevilághoz és küldetéstudathoz.

A katolizált kenézek mint katonák, de mint egyházi férfiak is bebizonyították, hogy nem voltak méltatlanok e királyi bizalomra és keményen támogatták a magyarságot törökellenes harcukban. Így megérthetjük azt is, miért volt szükség olyan szigorú rendelkezésre is amilyen pl. Zsigmond királynak 1428-ban Karánsebesen kiadott konstitúciója volt. Eszerint amely nemes, vagy kenéz Schizmatikus pópát tart, veszítse el birtokát és a sebesi vár perkolábjá a király részére foglalja el. Elrendeli, hogy a schizmatikus papokat le kell tartoztatni, ha térítő szándékkal jönnek a kerületbe. Letelepedési engedélyt ne kaphassanak. Katholikusek és schizmatikusok csak a schizmatikus fél megkeresztelése esetén köthetnek házasságot. A sebesi, a nehádiai és a hátszegi kerületben tilos a schizmatikus papoknak keresztelni. Ha a tilalom ellenére valaki mégis schizmatikus pappal kereszteltetné meg gyermekét, vagy ő maga a katolikus hitet elhagyva visszatérne a schizmára, elveszíti minden vagyonát. A korra jellemző, hogy bár Mátyás királyban nem volt meg már Nagy Lajos és Zsigmond missziós buzgósága, ezt a rendeletet 1478-ban ő is megerősítette és kiadta.¹

Az országgyűlési határozatokban 1556-ig eláh püspökökről nincsen említés téve. Az 1579., 1593., 1600. és 1626.-i határozatok szerint is csak korlátolt hatósággal rendelkeztek. Mint vallást épen csak hogy eltűrték. Ezt bizonyítja a tordaai országgyűlés is /1557. június 1. és 1563. május 28./, amely a görögkeleti vallást nem sorolja fel a bevett vallások között.

A reformáció felléptekor a misszió munkáját a protestáns hittérítők is folytatták az eláhek között. A Rézalján magyarokkal keveredett eláhság között szép eredményt értek el és hitükért üldözést is elszenvedni tudó kálvinista renánság alakult ki.²

1. Juhász i. m. 272. l. és Karácsonyi János: Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. Bp. 1924. II. k. 47. 72.-85. l.

2. Jakó Zs.: Bihar megye a török pusztítás előtt Bp. 1940. 138. l.

A Habsburgok katholizáló törekvéseit, melyek az uniós mozgalomban nyilvánultak meg-mivel az ujkeri oláh település kérdéséhez tartozik, nem ismertetem.

e/ nemesítés.

Az oláhok letelepítését vezető kenézek a telepítés és adóbeszedésen kívül katonai kötelezettséget is teljesítettek. Ez bő-ke idején a hegységek gerincén vonuló határ őrzéséből, háboru idején pedig személyes hadbavonulásból állott. Pl. a sebesi kerület kenézai 1369-ben 200 főnyi határőrséget tartottak fenn. A belgárok elleni hadjáratba pedig "singuli singulariter cum regis nostris pariter et personis" kísérték el a királyt. ¹

A katonáskodás mindig költségesterher volt. Krályaink a kenézek teherbitásának megerősítése céljából a kenézi joggal eleinte csak személyes hűbérként járó anyagi támogatást életfogytiglan, sőt "in filios filiorum confirmatus" kezdték adományozni. ² Az ilyen megerősített kenéztől kenézi jogát a várnagy nem vehette el, hogy azt másnak adományozhassa vagy halála után idegennek juttassa. Az ilyen kenézeket akik tisztségük örökithetőségét maguknak biztosították "kenezii confirmati"-nak nevezték. Ilyen esetben a föld tulajdonosa továbbra is a király maradt, s a királynak ezután is adót kellett fizetniük. Az itt élő közoláh jobbágyság sem tartozott a kenéz földesuri hatalma alá. Azonban számos esetet ismerünk, amely a kenézek erőé szakoskodásától tanuskodik, amikor a magyar nemések mintájára földesuri jogokat igényeltek maguknak alattvalóik fölött. ³ Innen már csak egy lépés volt a nemesítéshez. A katonai szolgálat közben hadiérdemeket szerző kenézeket a király nemesi rangra emelte. A XIV. sz.-ban ez még ritka, a XV. sz.-ban - főleg a Hunyadiak idején - már gyakori volt. A "nobiles kenezii" condicionarius nemesekként kapták nemesítésüket. Az oklevelek nem is részletezik azokat a szolgáltatásokat, melyekre a nemes kenézeket kötelezik. Ilyen ismétlődő formulát találhatunk: "Azokkal a szokásokkal, feltételekkel és szolgáltatásokkal, amelyekkel az előbbi magyar királyok az oláh kerületekben birtokokat és falvakat adományozni szoktak". ⁴ A náranarosi nemes kenézek pl. egy lándzsás kiállítására voltak kötelezve. ⁵ A személyes részvételt, mint magától értetődőt az oklevelek meg sem említik. ⁶

1. FM. 219-220.1.

2. 1377: FM. 199.1.

3. Makkai L.: Balkáni és magyar elemek... 171.1.

4. Pl.: MM. 482., PH. 55-56. és 77-78.1.

5. MM. 185.1.

6. FM. 330., 375-376.1.

Condicionárius, másnéven particularis nemességet nemcsak a királyi, hanem egyházi és magánbirtokokon is találhatunk. Az egyházi, praedialis nemesség jogállása a királyi condicionárius nemességgel teljében megegyezett. Akit a /váradai és erdélyi/ püspök a kenézek közül nemesített, nemesi jogokat élvezett, a püspök csak a föld tulajdonjogát és az egyházi nemések feletti bíraskodás jogát tartotta fenn magának. Jakó Zsignond: Bihar megye a török pusztítás előtt című munkájában ilyen eláh kenéz eredetű egyházi nemeseket sorol fel, akik mint a nemes kenézek a várnagy zászlaja alatt, a püspök bandériumában vitézül harcoltak és a várnai csatában elestek. ¹ A condicionarius nemesség a középker végén tekintélyes társadalmi osztályt alkotott és többen országos jogu nemesi családokkal házasodtak össze. ²

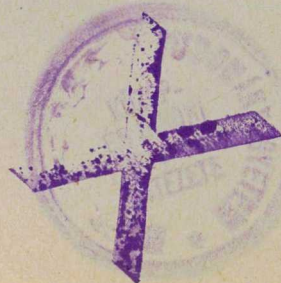
A magyar társadalomhoz való teljes hasonulásukat az eláh kenézek akkor érték el, amikor országos, feltételmentes nemességet nyertek el a királyektól. Mint különleges kiváltságot egyes családok ezt már a XIV.sz.végén elnyerték, a nagy többség azonban csak az ujkor elején érte el. Mivel a nemesítés katonai célból történt és az országot kelet felől fenyegette leg hamarabb a veszély /a tatár veszedelehen/, érthető, hogy a kenézek nemesítése leg hamarabb Máramarosban indult meg. A Szarvasszói- és Barcánfalvi rekonesaládok, a Bedőháziak, Gyulafalviak, Konyhaiak, Bereg és Ung megyében a Bilkei-, Ilosvai- és Delhai-családok ősei eláh kenézek voltak. ³ Nagy Lajos királytól katonai érdemek jutalmául kapták nemességüket a következő kenéz-családok: Rónai-, Váraljai-, Nyiresi-, Gerzóházi-, Krivaházi, Veresmarti-, Dornánházi-, Farkasrévi-, Karácsonfalvi-, Kriesfalusi-, Úrmezei-, Kökényesi-, Kaszói-, Apsai-, és Vámosfalvi-családok. A Bilkei-, Ilosvai-, Delhai-, Gyulafalvi-, Kökényesi Úrmezei- és főleg a Drágfi-családok nagybirtokos nemesi családokká törtek fel magukat annyira, hogy pl. a Drágfiak a XIV.sz.közepén már nemcsak teljes jogu nemességet, hanem a főnemesi rangot is elnyerték. Őseik Molávból menekültek hazánkba. A vajda /Szász/ fiai: Balk és Drág máramarosi és szatmári megyés ispánok, testvérük János királyi lovászmester, Balk fia Sándor pedig királyi asztalnokmester lettek. ⁴

1. 184-185. l.: Belényesi, Remetei, Venter, Gyepesi, Kárándi, Kocsu-bai, Toplicai, Örvényesi stb. család.

2. Makai L.: Balkáni és magyar elemek... 172. l.

3. MM. vonatkozó oklevelei passim és FM. 66-68., 77-78., 81., 90-93., 99-103., 107-108., 115-116., 178-180. l.

4. FM. 250., 267., 279-280., 333., 340. l.

A török veszedelem idején a déli határvidék kerületeiben főleg Hunyadi János révén lett igen sok kenéz condicionarius nemessé. Maga is kenézi, illetve boér család sarja lévén megértette ennek a feltörekvő rétegnek emelkedési vágyát.¹ Hadjárataiban mint "familiárisok" személyes katona híveiként és mint fegyverhordozók vettek részt. Ily módon közelebb jutva a nagy hadvezérhez, több reményük lehetett a nemesség elnyeréséhez is.² Ilyen, a XIV.sz.végétől nemességet elnyert kenézi eredetű családok voltak:

a d é v a i kerületben az almási Musat-,

a h a l m á s i kerületben a Gerlistyei-,

a h á t s z e g i kerületben a Bajesdi-, Barbátvizi-, Bári-Brettyei-, Csolnekosi-, Csulai-, Farkadini-, Fejérvizi-, Galaci-, Kurhlyesdi-, Kernyesti-, Klopotivai-, Lindzsinai-, Livádi-, Macesdi-, malomvizi Kendefi-, Kenderesi-, Demsusi-, Muzsina-, Oncekfalvi-, Osztrói-, Pestényi-, Poneri-, Puji-, Riusori-, Szacsali-, Szálláspataki-, Szentpéterfalvi-, Szilvási-, Totesdi-, Vádi-, Várhelyi-, Zerkányi-családok.³

a h u n y a d i kerületben a Magyarórsdi-, nádasdi Unger

a k ő n j á t i kerületben a Gamzai-, Turesin-, Magejesti Mage-, Sztrenturai-Pap-, Rogozi Brank-, Zorilenci Alb-, Dogan-, Halgas Remetei-, Mihalanci-, Kerneti- stb. családok.-

a l u g a s i kerületben a Sergedi Sugár-, Bánkfalvi Bánk, Topsafalvi Topsa-, Bartafalvi Barta-, Boziási Sismán-, Törzsök-, Szépmezai Dobrota-, Száldobágyi Vizes-, Krivinaí Csulya-, Nórincsei Cserbies-, Velesedi Fodor-, Hamardi Gala-, Ollosági-családok.

a m i h á l d i kerületben a Temeseli Dési- és Csernai

a s z t r i g y i kerületben a Szentgyörgyi és Zejkfalvi családok.⁴

A déli kerületek nemesített kenézei is feljutottak magasabb méltóságokba. A szörényi báni székben 1447-1454 között Csernai Mihály 1467-1469 között Mutnoki István és Mihály, a sz.végén Macskási Tárnok Péter ültek.⁵ Malomvizi Kenderes János és Pestyóni Mihály több-izben Máramaros megye főispánja volt, Temeseli Dési Péter pedig Bereg megye főispánja volt.⁶ A Csulai családból Csulai Móre Fülöp bácsi, majd egri nagyprépost, Csulai Ficsor László királyi lovászmester

1.V.ö.Elekes Lajos:A Hunyadi-kérdés c.tanulmányát a Mátyás király- emlékkönyvben /I.k.43.-/. Szerinte Hunyadi nem kenézi, hanem havaselvi boér családból származott.

2.Hunyadm.Tört.Társ.Evk.II.k.33.1.és MM.326.,332.,335.1.

3.Cs.V,149-245.1.

4.Cs.II.,5-6.1.

5.Cs.V,222.1.

6,Cs.I,442.,461.és MM.362.,363.,442.,547.1.

és jajcai bán, Csulai Móró György pedig nándorfehérvári bán lett.¹ a nemessé lett kenézek nemcsak jogilag, hanem számukat tekintve is egyenlőkké lettek a magyar nemességgel. Pl. Máramaros és Krassószörény megyékben, Hunyad megye déli részén, Fogaras megyében a nemesség többségében oláh eredetű volt. A katolikus vallásra áttérve eszményképük a magyar nemes volt, aki magát a nyugati civilizáció és a kereszténység védelmezőjének tartva - legfőbb hivatását a török elleni harcban látta. Nagyon kevés, csak a frissen bevándorolt oláh kenézek közül akadt áruló.² A sajói Mán, a petrovai Bilaskó és több más család visza-oláhosodott. A többség azonban magyar nőket vévén el, magyar iskolákban tanultak, ahol magyar papok tanították őket, megmagyarosodtak.³

f/ asszimiláció.

Az utóbbi években erről a kérdésről tekintélyes történetíróink Szekfű Gyula és Mályusz Elemér vitatkoztak egymással. Vajon erőszakos és tervszerű asszimilációs politikával telepítették-e be hazánkba uralkodóink a népeket, vagy sem. Szekfű szerint⁴ királyaink részéről mindennemű erőszakos asszimilációs politikát tagadásba kell vennünk. Ha a letelepült népek asszimilálódtak is, az nem a központi hatalomtól irányított beolvasztás következménye volt, hanem a békés és nyugodt légkörben való együttélés természetes folyamánya volt. A nem magyar népek az uralkodó magyarságban nem láttak ellenséget és sorsukkal meg voltak elégedve. A magyar nép életformája, politikai gondolkodása és szokásai természetszerű befolyással voltak a hozzájuk betelepített idegenekre, de vasmarokkal elrendelt beolvasztásról mint pl. azt a középkor más népeinél megtalálhatjuk /csehek, lengyelek/, nem beszélhetünk.

Mályusz Elemér ezzel szemben azt állítja,⁵ hogy királyaink II. Andrásig kifejezetten beolvasztó, nemzetiségeket szétszóró politikát folytattak. Az ezután következő időkben az idegeneknek adott autonómiákat is csak a királyi birtoktestek szétforgácsolódása miatt megcsappant jövedelmeik kárpótlása céljából adták a jövevény népeknek. Különben sincs semmi szégyenkezni való, amiatt, hogy a XI. és XII. sz.-ban a beköltözők magyarrá tételére államunk tudatosan törekedett. Mert a mód, a szellem ahogyan azt tette, a széplelkeket is megnyugvással töltheti el. Hiszen a magyarság a nemzetiségek beolvasztásának tagjai közül is csak az érdemeseket, a hadiszolgálat terén kiemelkedőket becsátotta be vezető rétegeibe.

1. Cs. V, 171. l.

2. FM. 265., F. XI. 503. l.

3. Hóman-Szekfű: Magyar Történet II. k. 290. l.

4. Szekfű Gyula: Állam és nemzet. Bp. 1942. 49-66. és 93-108. l.

5. Mályusz Elemér: A középkori magyar nemzetiségi politika. Századok. 1939. 270. és 414. l. és Az egynyelvű ország. Századok. 1941. 4. és 6. sz. 135-136. l. c. tanulmányai...

Királyainknak a telepítéssel mindenkor az volt a fő céljuk, hogy a háborúk, járványok által megritkult területeket és a meggyöngyült magyarságot megerősítsék.

A vita az autonómia kérdése körül a leghevesebb. Szekfü szerint¹ a nemzeti autonómiák ismérvei a XIII. század előtt is ugyanazok voltak, mint később. Ez azt bizonyítja, hogy a XIII. sz.-ban nem kezdődött hazánkban új nemzetiségi politika. Mályusz² az egyes oláh területek különbözőfajú önkormányzatának adataival gazdagon illusztrált történetét adja. Arra a végeredményre jut, hogy az oláh kerületeknek tulajdonképpen nem is volt igazi autonómiájuk. Szekfü szerint az autonómiájuk mindig az illető nép és a körök szerinti szükségletek alapján formálódtak ki. A kenézek nemesítése az oláhok kerületeit, ennek következtében az oláh autonóm területek emlékét is eltörölte. A nemességig felelősködni nem tudó kenézek és közoláhok az országos jobbágysztyályba kerültek, s mint szabad jobbágyok költözködési jogukkal élve telepedtek le valamilyen földbirtokos földjén. De itt most már nem mint privilegiált vendégek telepedtek le, akiknek a földesurához való viszonyát a kenéz által megszabott szerződés, hanem az országos jobbágytörvények szabályozták. Így lett az új jobbágysztyály a népek nagyolvasztójává, ahol a természetes asszimiláció folyamata külső és tervszerű kényszer nélkül ment végbe.³

Közismert, hogy a nagyolvasztónak hatása és eredménye az alsóbb /tehát nagyobbtonégú/ társadalmi osztályban nem egyoldalúan a románosság kárára történt. Hiszen akkor legújabb nemzetiségi, népiségkutatóinknak nem lehetne annyi előláhasedett magyar falu történetéről írni.⁴ Ami pedig a kenézi, vagyis a felsőbb társadalmi osztályt illeti, a katholizálás mint a nemesítés előfeltétele csak közvetve szolgált a beolvasztás folyamatát. Nem vitás, hogy a katholizáló oláh kenézi családok két három nemzedék múlva anyanyelvüket is felecsereítették, megnagyarosodtak. Azenban tekintélyes számmal voltak anyanyelvüket, sőt görögkeleti vallásukat is megőrző nemések. Tehát a magyarosodás nem kizárólagos feltevéle, hanem természetes következménye volt a társadalmi emelkedésnek.⁵

1. Szekfü i.m. 65. l.

2. Mályusz i.m. 270-lapok.

3. Szekfü i.m. 108. l.

4. Makkai L.: Szolnok-Doboka megye magyarságának pusztulása a XVII. sz. elején. Kolozsvár 1942. 17. k. v. lapok.

5. V. ö. Makkai L.: Balkáni és magyar elemek 174. és Erdély népei. 437. l. ugyancsak Szabó István: Az asszimiláció a magyarság történetében. Hittel, 1942. 3. sz. és Mikó Imre: Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés Kolozsvár, 1932. c. munkákat.

4. Fejezet.

Az oláh kenézközségek földrajzi elosztódása és lélekszáma.

A kenézek telepítő tevékenysége következtében az oláhok kezdetleges szállásait, a "catun"-t telepesközség váltotta fel. Kispászter életmódjukból kifolyólag településterületük a bükkösök szegélyétől a magas hegyilegelők vidékéig terjed. Makkainak érdekes megállapítása az, hogyha egy pillantást vetünk a szóbanforgó településterület erdőtérképére és gondolatban összehasonlítjuk a néprajzi térképpel, lehetetlen fel nem ismernünk a kettő közötti szoros összefüggést.¹ A jövevényeknek letelepedésük alkalmával fontos teendője, hogy az illető terület földrajzi neveivel megismerkedjenek. Ha már valamennyire lakott területről van szó, akkor a régi lakosok elnevezéseit készen átveszik, ha pedig az teljesen lakatlan volt, akkor ők adnak nekik új neveket. Itt van az oklevelekben szereplő határleírások helynév anyagának település - és népiségtörténeti szempontból való óriási bizonyító ereje.² Ugyanis belőlük a terület akkori településviszonyaira következtethetünk.³

Településtörténészeink és nyelvészeink a helynevekből állapították meg, hogy az első oláh települések már meglévő magyar, szláv és szász falvak mellett találhatók meg. Az oláhok igazi települési területe a magasfekvésű és eláugott völgyek, s a patakok forrásvidéke. Az itt keletkezett településeik vagy rövidéletűek, vagy csak a XV. és XVI. sz.-ban kezdenek feltűnni. A telepítés központi helye és kiinduló pontja megindítója egy-egy királyi vár volt, amely mint közigazgatási szerv a közös ügyek elintézésének helye volt. A síksági és a nagyobb folyók völgyeiben létesült oláh telepek magyar nevek és az ott élő lakosság ma is ezt a magyar névalakot használja. A kettősnevű oláh telepek a magasabb fekvésű, zártabb völgyekben találhatók. A letelepülő oláhság a már meglévő magyar, szláv, illetve szász helynevet értelem szerint lefordította és ezt használja ma is. Pl. Temes és Krassó megyék szláv eredetű oláh helynevei. Ezekre vonatkozólag a mai román történetírás azt állítja, hogy az oláhok ezeket már a honfoglalás előtt vették át. E tételre Tamás Lajos alapos bizonyítékokkal határozottan kijelenti, hogy " olyan szláv eredetű oláh helynév, amelyről kimutatható volna, hogy az oláhok azt a magyarok honfoglalása előtt vehették át, nincs."⁴

1. Makkai L.: Észak-Erdély nemzetiségi viszonyainak kialakulása. Hítel, 1942. 4. sz. 225. l.

2. Kniezsa István: A párhuzamos helységnévadás. AM. Tört. Tud. Int. Évk. II. k. Bp. 1944. 40. l.

3. Kniezsa István: Keletmagyarország helynevei. AM. Tört. Tud. Int. Évk. I. k. Bp. 1943. 111. l.

4. Tamás Lajos: Rómaiak, Románok és oláhok Dácia Traianában. Bp. 1935. 173. l.

Tisztán oláh eredetű, tehát sem magyar, sem szláv megfelelés nélkül oláh helységnevek csak a XV. és XVI. sz. beli településeknél találhatók. Ezek az emberrel település számára csak későn számbajövő, magasfekvésű tisztásokon, irtványokon és a patakok felső szakaszán: a forrásvidékeken találhatók. Ezek a Borszó, Fekete-Körös, Rossia, Topa, Aranyos és a Pogányos forrásvidéke. Ezek a telepések a XV. sz.-ban csaknem általános szokássá válva okleveleinkben ilyen nevekké szerepelnek: " ahol X.Y. a kenéz ", vagy " ahol X.Y. volt a kenéz ".¹ Ezért ha az Adattárban felsorolt kenézségeket, kenézközségeket fellelőzzük, nagyon soknak neve a szállásfoglaló kenéz nevét őrizte meg. Mivel e települések nem nagy lélekszámúak voltak, jelentéktelenségüknél fogva nem névszerint írták őket össze, hanem egyszerűen mint " pertinentia castris...", X.Y. várhoz tartozó szórványok szerepelnek okleveleinkben.²

Az egyes helységek kenézségéről csak itt-ott találunk utalást okleveleinkben. Ezért nem kis nehézségbe kerül egy-egy község kenézi eredetét megállapítani, ha kifejezetten nincs szó a kenézzel, s a telepítés körülményeiről. Adattáramban³ a vármegyei monográfiáinak kutatásait és adatait használtam fel, amikor a kenézközségek vármegyéenkénti névsorát összeállítottam.

A kenéztelepülések lélekszámára vonatkozólag megállapítható, hogy azok a kezdet idejében nem voltak népesek. Az erdélyi káptalan, amikor III. Andrástól engedélyt kapott, hogy a tatárjárás alkalmával elnéptelenedett falvait oláhokkal betelepíthesse, négy községben /Enyed, Fülesd, Dálya, Ompolyca/ kenéze 60 jobbágy családot telepített le.⁴ A Krassó vármegyében lévő vajai birtoktest egyik kenézközségében 5, a másikban szintén 5, a harmadikban 4, a negyedikben 8 jobbágy lakott.⁵ A Himfi-család kezén lévő 22 krassómegyei oláh község közül 1389-ben csak 4 községben élt 20-nál több család, 8 községben pedig egyenként 10-nél kevesebb család élt.⁶ Egy, a XVI. sz. elején készült népösszeírás szerint a felső Béga-völgy oláh telepeiből egy sem volt olyan, ahol 25 családnál több lakott volna. Tizen felüli jobbágy családdal alig egynéhány található. A 6 nagyobb és 122 szórványon összesen 1642 jobbágyot írtak össze.⁷

1. Elekes Lajos: A román fejlődés alapvetése. Századok, 1940.

2. Tamás Lajos: i.m. 198.1.

369.1.

3. 29-1. és a köv.

4. FM. 38-41.1.

5. FM. 277-278.1.

6. FM. 360-362.1.

7. PK. 503-505.1.

A további fejlődés iránya az ujkorban.

Mohács az egyetemes magyar, de az oláh kenéztelepülés történetében is jelentős fordulót képvisel. A középkor folyamán a hazánkba jött oláh telepéseket a magyarság pusztán lélekszámánál fogva is ellensúlyozni tudta. Erdély az anyaország lakosságának egységes színvonalán állt. Az Alföld emberfölségét ide is elkülde az Erdélybe került birtokosok telepítése révén és az ottani magyarság irányító szerepét támogatta. Amikor a török pusztítás következtében ez a folyamat megszűnt, s az Erdélyben is dúló háborúk, pestis és hasonló járványok miatt a magyar lakosság óriási vérvesztést szenved, nem volt honnan pótolja a kipusztult lakosságot. A Balkánon is nagyon megváltozott a helyzet. Az oláh immigráció most nagy egységeket menekültet hazánkba a török elől. A fanarióták nyuzó adópolitikája még csak fokozta ezt a folyamatot. A bizánci-közelebből a balkáni kultúrkörhöz tartozó elemeknek ezen gyors megsziperodása egyszeriben megváltoztatta Erdély arculatát. Az oláh betelepülés első időszakát jellemző viaszonyok következtek be ismét. A balkáni pásztorkodást itt is folytatni akaró oláhság folyton inbelygó ide-oda hullámnzó tömege a földműveléssel foglalkozó lakosság nyugodt munkáját megzavarta. Ide-oda kacintgató hintapolitikával az oláhság-ha érdekei ugy kívánták nem egyszer a török szolgálatába szegődik és ismét visszavándorol a Havas alföldre. Erőszakoskodások és rablások, a felelőtlen tömegek gyakori kilengései megakasztották a telepítés és a letelepülés munkáját.

Hogy e terület nemzetiségi képe mégis jelentősen megváltozott az a betelepült oláhok igénytelenségével magyarázható meg. Szabó T; Attila tanulmányában² egy, az erdélyi magyar nemesség ajkán még a mult században is közmondás szerűen élő szólást említ meg: " Oláh jobbágy zsiros bődön, magyar jobbágy veszekedő társ ". Ha a magyar nemes így vélekedett a jövevényekről, természetesen találjuk, hogyha a török is inkább az igénytelenebb oláh jobbágyot telepítette le birtokára. Ez a telepítés azonban már nem a középkorban szokásossá vált, kenézek irányította telepítés, hanem az elnéptelenedett magyar és szász falvakba való beülés volt. Ez az oka annak, hogy az oláhok ujabbkori települését értekezésem már nem tárgyalja.

1. V. Ö.: Jakó Zsigmond: Ujkori román települések. A Tört. Tud. Int. Évk. I. k. Bp. 1943. 569. l.

2. Szabó T. Attila: A románok ujabbkori erdélyi betelepülése. Hitel, 1942. 3. sz. 138. l.

Befejezés.

A kenézek és településeik a magyar településtörténetnek sajátos szint jelentő fejezete. A történelem, mint időfelett álló tudomány olyan kérdéssel is foglalkozik, ami a laikus szemében talán nem látszik aktuálisnak. De ha a dolgok mélyére nézünk és a népek békés együttélését akarjuk szolgálni, akkor a tudományos tárgyilagosság célkitűzésével "sine ira et studio" olyan problémák kutatását is vállalnunk kell, amelyek vita tárgyát képezték és képezhetik ma is.

A román történetírás a kenézi intézménnyel, kenézekkel kapcsolatban sokszor tárgyi bizonyítékok nélkül olyan megállapításokat tesz, amit nekünk magyar történészeknek felet nélkül hagyni a gyengeség jele volna. Jorga pl. a mi Kinizsinkről nem is beszél másként, mint az "őreg kenéz"-ről. Ha a Hunyadi-kérdést nézzük, ott is el-el ragadtatják magukat. A település és asszimiláció, a sokat vitatott magyarosítás is más megvilágításba kerül, ha szakszerűen járunk végére a kérdésnek. Vannak még teendőink. Sok kiadatlan oklevél rejtőzhet még, amelyek a helytörténetkutatást szolgálhatnák. A szláv eredetű oláh hely-és névanyagnak nyelvészeti kivizsgálása is hiányzik, s ez elsősorban a román történészek feladata volna. Ezzel a dákoromán elmélet idevonatkozó tételei is minájárt más mederbe kerülnének, mint most.

Mi magyarok, nem félünk az igazságtól és szembenézünk vele, ha esetleg terhelő vallomást jelentene is számunkra. De nincs mit szégyelni valónk. Értekezésem tárgyalása folyamán bebizonyosodhatott előttünk, hogy a magyarság mindenkor vállalta európai szerepét a saját és az emberiség fejlődése szolgálatában. Nemzetiségi politikájával, emberies érzülettel közvetítette tovább a Nyugatról kapott kulturáákat. Aki hozzá bebocsátást kért, azt beengedte és a magas szellemi színvonalára igyekezett emelni. Csak így juthattak fel hazánkban magas közjogi méltóságokba a kenézi, származásu oláh nemesek. Csak így nevelődhetett ki Erdélyben egy nem is csekélyszámu oláh nemesi réteg, amely vallását és nyelvét megőrizve a román államalapítás munkájában jelentős szerepet töltött be és a mai Románia építésében és vezetésében részt vett a múltban és részt fog venni a jövőben is, mint a demokratikus új Románia értelmiségi rétege és szellemi vezetője.

A D A T T Á R .

Bereg megye.

Ardánháza. /Ardánfalva./ 1448:Cs.I.413.Munkács tartozéka.Szilági Erzsébet mint kenézség fölött 1466-ban intézkedett.

Bilke. 1447:Cs.I.414.Munkáestől Dk.-re.Kenéziátus volt.

Dragabartfalva. /Dragabratfalva./ 1378:Cs.I.415.Mint kenézség 1466-ban Munkács várához tartozott,tőle D.-re.

Erdőd. Szilági Erzsébet a Sztánfalvai családnak mint kenézséget 1475-ben adományozta.Az ugynevezett Hátvidéken feküdt.Cs.I.415.

Hátneg. /Hegymeg.Hegyelő./ A krajnai tiz község egyike.Kenézségét 1466-ban Szilági Erzsébet alapította.Cs.I.415.Ma Hátneg,Munkáestől K.-re.

Kerepecz. /Kereped./ Oláhkerepecz néven a XIV.és XV.sz.-ban tűnik fel.Ma Felső-Schönborn.Kenézsége 1466-ban szerepel.Cs.I.416.

Lafalva. 1466 Cs.I.417.Munkácshez tartozó kenézség volt.

Medeneze. 1463: Cs.I.417.Munkácshez tartozó kenézség volt,tőle Dk.-re.

Románpataka. 1411:Cs.I.419.Almás körül terült el.

Sándorfalva. Más néven Tókés.Munkácshez tartozó kenézségét Szilági Erzsébet alapította.1466:Cs.I.419.

Strojfalva. /Strojánfalva./ 1430:Cs.I.419. Ma Sztrojna,Szolyvától Dk.-re.

Sztánfalva. 1364:Cs.I, 419. Munkáestől K.-re.

Závidfalva. 1466:Cs.I.420.Munkácshez tartozó kenézségét Szilági Erzsébet alapította. A krajnai tiz község egyike volt,Munkáestől Dk.-re fekszik.

Bihar vármegye.

Az adatok Jakó Zsigmond:Bihar megye a török pusztítás előtt Bp.1940.c.munkájából,továbbiakban: J.rövidítéssel.

Báród. 1378:Ex.J.207. Komorzowan vajda,vagy a fia telepítése. 1443-tól egy másik vajdacsalád a Venterek birtoka. Ma Kis-Báród.

Bártfalva. 1406: J.207. A solyómkői uradalom tartozéka volt a XIV.sz.-ban.A falualapító kenéz korábbi magyar településcsirákat is felhasználhatott.

- Hodos. /Oláh-Hodos./ 1326:J.260.Negul vajda telepítése.Ma Káptalanhodos. A karándi kerület tartozéka volt.
- Illyefalva. 1411:J.263. A gyepesi vajdaság tartozéka volt György vajda birtokában. Ma már nincs meg. Méhelő és Karánd között fektetett.
- Karaszó. 1587: J.268.Mint kerületi központhoz Csontaháza,Hodisel,Peklosa,Topafalva és Urszád tartoztak hozzá.
- Karánd. 1493: J.268.Mint vajdasági központhoz Oláhgyepes, Illyeháza,Dántelek,Iharpataka,Méhelő,Pogányhodos Rózsafalva,Sorbánfalva,Tatamérfalva tartoztak hozzá. 1493-ban Vajdája Lukács volt.
- Keresztyénfalva.1374: J.275.Ma már nincs meg.Hidastelek környékén fektetett.
- Kocsuba. 1445: J.280. János,váradai püspök Miklós román vajdának adományozta az általa népesített falut. Verempatak mellett fektetett.
- Korniczal. 1392: J.282. Péter vajda illetve apja Komorzowan telepítése. A bárodsági kerület tartozéka volt.
- Méhelő. 1355: J.299. A váradai püspökség birtokában,magyar eredetű erdei szállásból alakult település volt.
- Nyárló. 1431: J.306. A váradai püspökség birtokában,mint Nyírmező szerepelt.Kenézai Makzi,Ztán,Stoyan.
- Pestes. 1406: J.319. Alapító kenéze Kelemen volt.
- Remete. 1422:J. 328. 1552-től Oláhremete néven.Mint vajdasághoz Bekerfa-lva, Dsószánfalva,Rossia,Solymos és Lazur tartoztak.
- Rossia. 1445: J.332. Alapító vajdája a XV.sz.elején Bocz volt.
- Tapa.- 1406:J.368. A sólyomkői vár tartozéka volt,később a Bárodsági kerülethez tartozott.
- Urszád. 1374:J.375.A széplaki kerület,a XVI. sz.-ban a karaszói kerület tartozéka volt. V
- Venter. 1349:j.386. Domokos,váradai püspök 1349-ben,hogy birtoka benépesítését meggyorsítsa,a felventeri vajdának megengedte,hogy oláh papot tartsasson.

A középkori Fehér megye.

- Apahida. 1347:FM.98-99.
- Dálya. 1343: FM.39.Az erdélyi káptalannak a tatárjárás után meg-
ritkult falvait benépesítő kenézek telepítései közül való

Enyed. 1326:FM.39.Az erdélyi káptalan kenézének telepítése.
Fülesd.1326:FM.39.Az erdélyi káptalan birtokára telepített
 oláhok kenézeinek alapítása .Nevük: Stanislaus és fia
 Thuz Miklos, Benedech, Bamanus / Bonnanus/ és Musna fia,
 Péter.

Háporten. A XV.sz.-ban keletkezett kenézközség.

Mus/i/na. vagy Mursinaháza.Enyed szomszédságában keletkezett
 kenéz község.

Nyirmező. Kenézsege 1331-ben tűnik fel.A káptalannak járó évi
 ötvenedet a káptalan mint egészen rendkívüli kedvezményt
 elengedte a telepítő kenéznek.

Ompolyca.Régebben Regulustelke,a káptalannk 1326-ban telepí-
 tett kenézfalvai közül való volt.

Ujfalu. 1410-ben tűnik fel először,talán Ohaba faluval azonos,
 mert előző nevén ma már nem szerepel.

Vládháza. Enyed szomszédságában,a káptalan birtokában az alapí-
 tó kenéz nevét megőrző település volt.

Hunyad vármegye.

Almás. 1407:Cs.V,67.Kis-,Közép-és Nagy-Almás nevű helységek
 mellett még Rejtekes és Tréfa-Almás is szerepelnek.Al-
 Gyógytól É.-ra.Alsó-Almás,másnéven Keresztyén-Almás
 1406-ban szerepel Cs.V,68.Kenézét Tatár Mihályt 1494-ben
 említik.

Aklos. /Oklos./ 1377:Cs.V,67.Kenézességét Szentgyörgyi /László
 fia/,Miklós és Péter/Zajk fia/ kapta a két Kitid kenéz-
 ségével együtt.Ma Nagy-és Kis-Oklos,Vajdahunyadtól Dk.-
 re.FM.271-272.és 404.1.

Alpháza. 1389:Cs.V,68.Az alapító kenéz nevét megőrző település.

Aranyas. 1387:FM. 333.Miklós fia,János kenéz alapította. Dévától
 Ny.-ra. Hol a dévai és hátszegi kerülethez,hol pedig
 Hunyad várához tartozott.

Árki. 1453:Cs.V,69.1494-ben Alsóárki.Kenéze Dán,1496-ban Péter,
 Felsőárkiban Brathia és Ignác voltak.Dévától D.-re.

Babócsmező.1380:Cs.V,78.1380-ban Mosina fia,Stojan azért kapta
 Nagy Lajos királytól,hogy az üres területet/terra vacua
 ét habitatoribus destituta/ betelepítse.A telepítéskor
 nevet változtathatott,mert később ilyen néven nem szere-
 pel.A Cserna felső folyása mentén a hátszegi kerülethez
 tartozott attól Ény.-ra. FM.285.

- Bajesd./Bajasd/1499:Cs.V,70.A dombsi Árka László birtokaként szerepel Hasdó,Nádasd és Oklos helységekkel együtt.
- Bakenya./Bakanya./1509: Cs.V,71.Ma Bakenya,Bakaia,Al-Gyógytól É.-ra.
- Balamér./Baramér.Balamer./ 1451:Cs.V,71.A hátszegi kerületben a vádi Kopasz stb.kenéz család kezén.Ma Balamér Hátszegtől Dk.-re.
- Balsa. 1407:Cs.V,72.Al-Gyógytól Ény.-ra.
- Bábolna.1362:Cs.V,70.Kenézét 1496-ban és 1510-ben említik.
- Barbátviz/e/./Barbádvice.Barbádviz.Borbádvice.Borbátvice.Borbándvice./ Kenéziátusa 1391-ben szerepel Cs.V,73. Kenéze Gyurk fia, Lel FM.401-402.-ig Ma Barbátviz, Hátszegtől Dk.-re.
- Bár./Barissó./ 1453: Cs.V,72. 1501-ben Barbuez nevű kenéz szerepel Kis-Báron.Ma Nagy-és Kis-Bár,a Sztrigy folyó mentén,Hátszegtől Dk.-re.
- Berekszó./Beregszó./ 1440:Cs.V,75.Solymos város tartozéka volt ma Berekszó,Dévától Ék.-re.
- Berektye./Berettye.Beretke.Brettye.Berektő. Beregtő.Berektej. Berte.Bréte./ 1406: Cs.V,76.Ma Magyar-és Oláh-Bretytya,Hátszegtől Ék.-re.
- Boán./Boámfalva./ 1418:Cs.V,77.Ma Boly,Szászvárostól Ény.-ra.
- Bódog./asszen/falva.1363:Cs.V,78.Ma Kőboldogfalva,az Sztrigy folyó mentén.
- Böffal/y/./Böfföl./ 1453:Cs.V,78.Solymos várossal Déva vár tartozéka volt.Ma Behelt,Dévától É.-ra.
- Bóz./Bózfalva./ 1453:Cs.V,79.Ma Bóz,Mares-Illytől K.-re.Oláh-Bóz és Kis-Bóz kenézei 1520-ban szerepelnek.
- Bradicz. 1429:Cs.V,79.Az 1377-ben említett Bradach nevű oláh helységgel lehet azonos.
- Brazova./Brazovó.Brezova.Bráza.Brázova./ 1366:Cs.V,80.A hátszegi kerülethez tartozott,ma Brazova,Hátszegtől Dny.-ra
- Breznek. /Braznak./ Tipikus kenézközség. Egy 1494 július 16.-án kelt oklevél szerint Dancsul Guga nevű kenéz engedélyt kapott,hogy a helységet " lakokkal ékesíthesse".Mikor a benépesítés megtörtént,a kenéz a dévai várnagyot arra kérte,hogy a helység határát megjárják,az e célra kiküldött emberükkel és a jófői kenézekkel az új helység határát megállapítsák és firól-fira leendő,visszavonhatatlan birtoklás végett azt neki átengedjék.Ma Briznik,Jófő/Dobra/-tól K.-re.

- Burján/falva/./Burjánfalva./-Selymes várossal együtt a dévai kerülethez tartozott.1440:Cs.V,81.Ma Burjánfalva, Dévától É.-ra.
- Cse/l/nokos/./Csolnakus.Csanakos./ 1360:Cs.V,83.Kenéze Dán FM.147. A hátszegi kerülethez tartozott.Ma Csolnakos,Vajda-Hunyadtól D.-re.
- Csepe/l/y/./1453:Cs.V,84.A dévai kerülethez tartozott.Ma Csepea,a Sztrigy folyó mentén.
- Csula. 1426:Cs.V,84.A hátszegi kerületben a Csulai,csulai Ficsor,Váncs,Móré és Kende családok névadó faluja. Nagy-és Kis-Csula,Hátszegtől Dny.-ra.
- Dalsánpatak.1472:Cs.V,84.
- Dal/u/nár../Dalmárfalva.Dalomár./ 1464:Cs.V,84.Ma Gyalumare, Maross-Illyétől Ék.-re.
- Dan/p/sos../Dampsus.Damsus./ 1360:Cs.V,84.A hátszegi kerülethez tartozott.A Damsusi és Mersinai családok kenésége volt.Ma Damsus,Hátszegtől Dny.-ra.
- Denk. / Deng./ Nagy-Közép-és Kis-Deng néven 1405:Cs.V,85. Déva várához tartozó oláh kenézközségek.1463-ban Botha/a somkereki Erdélyiek/,János Alsó-Denken, Marthon-Denken pedig Doboka nevű kenéz a szentimrei Sztrigyi Mihály kenézeként szerepelnek.Ma Nagy-és Kis-Denk és Martinesd,Szászvárostól Dny.-ra.
- Dembravicza../Dembrevicza./ 1453:Cs.V,86. Kenézségét 1505-ben a zajkfalvi Zajk és Dembraviczai családok kapták. Ma Dembravicza,Dévától Ny.-ra.
- Dragobratest. 1468:Cs.V,87.Az illyei kerület tartozéka volt Dragomér falvával együtt.Az alapító kenéz nevét megőrző település volt.
- Cseb../Cséb./1407:Cs.V,82.Al-Gyógy tartozéka volt tőle É.-ra Ma Cseb / Csib/.
- Csekmó../Csikmó./ A Sálfiak itteni kenését 1462-ben említik. Ma Csignó / Csikmó/,Al-Gyógytól Dny.-ra.
- Erdőfalva. 1511: Cs.V,87.Al-Gyógytól É.-ra ma is megvan.
- Farkadi/n/./Farkad.Farkadi./ 1446:Cs.V,88. Kendezés és Oprió nevű kenézeit 1509-ben említik.A hátszegi kerülethez tartozott.Ma Alsó-és Felső-Farkadin,Hátszegtől Ny.-ra.
- Feder../Féder.Fédér.Fider./ 1457:Cs.V,88.A hátszegi kerülethez tartozott.Ma Fégyér,Hátszegtől Dk.-re.

Fejérviz. 1411: Cs.V, 88-89. Ma Fehérviz Hátszegtől Dk.-re.

Feketehegy. 1447: Cs.V, 89.

Fenes. 1292: Cs.V, 89. A Folti, majd az illyei Dienesiek birtoka volt.

Fehyőfalva. 1418: Cs.V, 90. Később talán más néven fordul elő.

Fizegy. /Fizety.Fizecs.Füzegey.Füzety.Füzees./ 1447: Cs.V, 90.

A hátszegi kerületben oláh kenéz eredetű családok birtokában. Ma Füzesd, Hátszegtől Dk.-re.

Fizesd. 1453: Cs.V, 91. Selymes tartozéka volt. Ma Füzesd, Dévától É.-ra.

Gadenest. / Gedenest. / 1418: Cs.V, 92. Ma Godinesd, Dobrától É.-ra.

Galacz. 1447: Cs.V, 92. Oláh kenézi családok kezén. Hátszegtől Dk.-re a Sztrigy partján.

G/i/rid. 1392: Cs.V, 92. Ma Grid, Vajda-Hunyadtól K.-re.

Glod. 1418: Cs.V, 93. Al-Gyógy vár tartozéka volt. Ma is Glód néven Al-Gyógytól É.-ra.

Gyertyános. 1505: Cs.V, 93. Kenézét 1508-ban említik neve Nexa János. Ma Gyertyános, Dévától K.-re.

Habuesa. 1491: Cs.V, 94. Déva tartozéka volt. Ma Abuesa, Jófő/Dobra/ közelében.

Haczázzsel. / Haczágyel. Haczázzsal. Haczácsel. / 1447: Cs.V, 94. A hátszegi kerülethez tartozott, oláh kenéz eredetű családok kezében. Ma Haczázzsel, Hátszegtől Dny.-ra.

Herpelye. 1491: Cs.V, 95. Selymes vár tartozéka volt. Ma Herepe, Dévától Ny.-ra.

H/o/moród. / Homuród. Homurád. Homerud. Homeróg. / 1407: Cs.V, 96. Al-Gyógy tartozéka volt. Kenézét 1507-ben említik. Ma Homoród, Al-Gyógytól Ék.-re.

Il/l/ye. / Ille. Illyefalva. Illya. / 1292: Cs.V, 94. a Folti család telepítése volt. Ma Maros-Illye, Dévától Ny.-ra.

Kaján. Kajánfő és Kajántó néven már 1330-ban szerepel. Cs. V, 98. 1502-ben Selymes város tartozéka.

Kalántel/e/ke. / Kalántelek. Kalántelők. Kalán. / 1387: Cs.V, 99. Eleinte Déva tartozéka volt. Tot-Kalántelek kenéztségét Mátyás király 1480-ban adományozta Tót Mihály és utódainak. Ma Kis-Kalán /Kis-Kaján, Kajánel/ és Pusztá-Kalán, Vajda-Hunyadtól K.-re.

Karácsonyfalva. 1453: Cs.V, 100. Déva tartozéka volt, tőle É.-ra.

Káva/Káwapatak. / 1353: Cs.V, 100. Kenézsége 1387-ben szerepel.

FM. 333. Dévához tartozott, tőle Dny.-ra.

- Keeskedág/a/.1453:Cs.V,100.Ma Keeskedága,Dévától É.-ra.
- Kern/y/esd./Kernyest.Kernyes./ 1439:Cs.V,101. 1447-ben már a malonvizi Kendefiek birtoka volt.Ma Kernyesd, Hátszegtől Dny.-ra.
- Kerg/y/ges./Kérges./ 1406: Cs.V,101.Ma Kerges,Dévától Dny.-ra.
- Keted./ Ketid.Kitid./ Al-és Fel-Kitid kenézségét már 1377-ben említik. Cs.V,101.és FM.271-272. Ma csak egy Kitid van,Vajda-Hunyadtól Dk.-re.
- Kolept/i/va. Klapativa./ 1360:Cs.V,102.Ma Klepetiva Hátszegtől Dny.-ra.
- Kragulus./ Kragules.Kragulyus./ 1462: Cs.V,104-105.Kenézsei az Alsófarkadiniak.Ma Kraguis,Hátszegtől Ény.-ra.
- Kriya. 1438:Cs.V,105.A hátszegi kerülethez tartozott.Ma Kriva Hátszegtől Dny.-ra.
- Kut/h/átya. 1418:Cs.V,105. Illye tartozéka volt.Ma Gothátya, Maros-Illyétől Ény.-ra.
- Lakulya. /Lakura.Lakure./ 1480: Cs.V,105.
- Lesnek.Kenéziátusát 1394-ben Lesneki Iván fia,Dobra kapta Zsigmond királytól.Cs.V,106. Ma Lesnyek a Maros mellett Dévától Ny.-ra
- Livád. 1404: Cs.V,107. Ma Hegyaljalivádia és Mezőlivádia a Sztrigy két partján,Hátszegtől Dk.-re.
- Lonka. 1498:Cs.V,107.Kenézét 1511-ben említik.Lozsád néven Piski vidékén feküdt.
- Meezesd.1446:Cs.V,108.A hátszegi kerületben,tőle Délre a Meezesdi és Párosdi-család kenézsege volt.
- Munesal. / Munesel./ 1464:Cs.V,113. A hátszegi kerületben Meezesd mellett feküdt.
- Mala/j/esd./ Malajest.Malojesd./1453:Cs.V,109.A Szálláspatakiak kezén a hátszegi kerülethez tartozott.Ma Malajesd,Hátszegtől D.-re.
- Malonviz/e/./Molenviz.Malonvize./ 1359:Cs.V,109.Ma Malonviz, Hátszegtől D.-re.
- Máda. 1407:Cs.V,109.Al-Gyógy tartozéka volt,tőle Ény.-ra.
- Meriser. 1453: Cs.V,111.A hátszegi kerületben a Szálláspatakiak birtoka volt. Ma is Meriser,Petrozsénytől Ény.
- Mezéd./Mezed./ 1389:Cs.V,112. A Németi-család kezén lévő kenéz település.Marosnémetitől É.-ra feketett.
- Nadaber./Nadabar. Nadeba./ 1458: Cs.V,113.Hunyad várához tartozott.Ma Nadráp-pusztá,Vajda-Hunyadtók Ny.-ra.

- Nádasd. / Nádas. / 1419: Cs.V, 114. Kenézeit 1419-ben említik. Ma Alsó-és Felső-Mádasd, Vajdahunyadtól K.-re.
- Nuksora. / Neksora. Neksara. Nopsora. / 1394: Cs.V, 114-116. A hátszegi kerületben már 1359-ben előfordul a malemvizi Kendé vagy Kendefi család birtokaként. Ma Nuksora, Hátszegtől D.-re.
- N/y/avalyás. / Nyavalyásfalva. Nyavalyásfalu. / 1440: Cs.V, 116. Déva vár tartozéka volt. Ma Nyavalyásfalva, Dévától É.
- Nyires. / Nyéres. / 1360: Cs.V, 116. a Morsinai, később a dompsosi Árka-család birtoka volt. Musana és Testvérei telepítették be. Fiai Sztojan és Bolyen kenézi jogon bírták. Ők a Morsinai család alapítói. Ma Alsó-és Felső-Nyiresfalva, Hátszegtől Ny.-ra a Cserna felső völgyében.
- Nyiresmező. 1407: Cs.V, 116. Al-Gyógy tartozéka volt tőle É.-ra. Ma Nyirmező.
- Ohába. 1377: Cs.V, 117. A hátszegi kerületben a Ponéri család kenézsege volt. Pestyén vidékén kereshetjük.
- Oncsokfalva. 1439: Cs.V, 109. Az oláh kenéz eredetű Oncsokfalvi család alapítása és birtoka volt a hátszegi kerületben, attól D.-re. Ma Unesukfalva.
- Oroszfalu. / Oroszfalva. / 1453: Cs.V, 119. Déva tartozéka volt. Kenézségét 1470-ben Megyerósi Máres fiának, Uprisnak adta Mátyás király. Ma a Sztrigy menti Russ helységnek felel meg, Hátszegtől É.-ra.
- Pakura. / Pakurafalva. / 1516: Cs.V, 121. Kenéze 1520-ban szerepel. Dévától Ény.-ra feküdt.
- Páros. / Párosd. Paros. Parus. Barosd. / 1453: Cs.V, 122. A Párosdi család kenézi birtoka volt, Ma Párosspestere, Hátszegtől D.-re.
- Pestes/s/el. 1482: Cs.V, 123. Hunyad várához tartozott. Vajdahunyadtól Dny.-ra fekhetett.
- Petrosz. / Petrusz. Petrócz. Petrovez. / 1407: Cs.V, 125. Kenézei 1501-ben szerepelnek /Dán, Pwzara és Jowan/.
- Poklis/s/a. / Poklise. / 1447: Cs.V, 127. A hátszegi kerülethez tartozott, tőle Dny.-ra. Ma Poklisa.
- Poján. 1511: Cs.V, 126. Ma Pojana, Al-Gyógytól Ény.-ra.
- Poj/a/nicza. 1482: Cs.V, 126. Hunyad várához tartozott. Kenézéről 1506-ban történik említés. Mosina fia Sztojan, Nagy Lajos engedélyével telepítette be. Ma Pojenicza Tomi, Vajdahunyadtól É.-ra.
- Poner. / Ponár. Paner. Puner. / 1404: Cs.V, 128. Kenézségét 1408-ban említik, amely a Ponériak birtokában volt. Hátszegtől Dk.-re a Sztrigy felső folyásánál fekszik.

- Puly./Pul.Puj.Pulya.Pugy.Pegy./ 1426: Cs.V,129.A hátszegi kerülethez tartozott tőle Dk.-re.Ma Puj.
- Rápolt.1513-ban oláh falupárja Oláh-Rápolt másnéven Tot falu. Ennek ma Dévától K.-re Kisrápolt felel meg.
- Raszlófalva. 1366:Cs.V,130. 1366-ban Sztroja kenését említik.Lozsád vidékén feküdt.
- Rébás./Répás.Répásfalva./1484:Cs.V,130.Kenését Bokor Jánost 1503-ban említik.A mai Branyieska vidékén.Dévától Ény.-ra feketett.
- Re/j/a./Rév.Reje.Rej./1443:Cs.V,130. 1511-ben kenéze Bara.Ma Rea Hátszegtől Dny.-ra.
- Reketye./Rekettyés.Reketya./ 1330:Cs.V,131.Az oláh Koszta, az 1360-ban élt Balata,Baj,Surs és Nán nagyapja bizonyos Musana segítségével telepítette.A hátszegi kerületben a Morsinai család kezén volt.Ma Reketyefalva,Hátszegtől Ny.-ra.
- R/i/user. /Reuser.Reveser.Reusar.Rasor./ 1377:Cs.V,132.A hátszegi kerületben a Riusori család kezén volt.Ma Ruser,Hátszegtől Dk.-re.
- Sebesel. /Sebisel./ 1440:Cs.V,133. 1359-ben a malomvizi Kende * család kezén Hátszegtől D.-re.Ma Ohába-Sibisel.
- S/i/erél./Sirél.Sörél.Sereje./ 1453:Cs.V,133. A hátszegi kerületben a Riusori Sieréli család birtoka volt. 1519-ben Dán nevű kenéze szerepel. Ma Serél vagy Serély /Sierul/,Hátszegtől Dk.-re.
- Szacsal./Szeesel.Szenesel.Szacsal.Szoesel./ 1444:Cs.V,134.A Szacsali család kenézsége volt a hátszegi kerületben attól D.-re.Ma Szacsal.
- Szád./Szádia./ 1292:Cs.V,134-135.Illye tartozéka volt. A Felti család telepítette.Ma Guraszáda.Maros-Illytől Ény.-ra.
- Szálláspatak/a./Szállás./ 1360:Cs.V,135.A hátszegi kerületben feküdt.Kenézségét 1404-ben említik. Ma Alsó-és Felső-Szálláspatak, Hátszegtől D.-re.
- Székespatak. 1382:Cs.V,136. Eleinte Patak,később Vál/l/ya néven fordul elő a Szentgyörgyiek birtokában. A dévai kerülethez tartozott.Ma Szentgyörgy-Válya.
- Szent-Péter./Szent-Péterfalva./ 1447:Cs.V,138.A hátszegi kerületben a malomvizi Kendefiek birtoka volt tőle D.-re.Ma Szentpéterfalva.
- Szkej.1438:Cs.V,139.A hátszegi kerületben a Morsinai később a dompsosi Árka-család kezén volt.Ma Sztejvaspatak.A Demsus patak felső völgyében,Hátszegtől Dny.-ra.fekszik.

- Szohodol. 1482:Cs.V,139.A kenézi származású Nadaberi családe is volt Vajdahunyadtól Ny.-ra.
- Szpin. 1418:Cs.V,139. Az illyei Dienesiek birtoka volt.
- Sztroja./Sztrojafalva./ 1366:Cs.V,140. Az alapító kenéz Sztroja nevét megörző település.FM.185.Lozsád vidékén feküdt.
- Tekető.1407: Cs.V,141-142.Al-Gyógytól É.-ra.
- Tompa./Tompafalva./ 1404:Cs.V,142.Kenéze 1501-ben szerepel.Ma Tompa,Dévától Dk.-re.
- Tótfalu./ Totesd.Totesdfalva.Totest.Totes./1416:Cs.V,142-143.Kenézét 1493-ban említik.Ma Totesd,Hátszegtől Dny.-ra.
- Tőkefalva.1447:Cs.V,143.A Csulai család kenézi birtoka volt a hátszegi kerületben.
- Török./Török,/ 1364:Cs.V,143-144.Al-Gyógy tartozéka volt.1509-11-mint pusztát 1518-ban ismét mint falut említik.
- Tut/y/a. / Tustye./ 1360:Cs.V,144. Kenéze Dragonir volt FM.147. Ma Tustya, Hátszegtől Ny.-ra.
- Ujfalva. 1479:Cs.V,144.Solymos város tartozéka volt. Csak egyszer fordul elő.
- Vád./Vág.Vágy./ 1444:Cs.V,144-145. A hátszegi kerületben a Vádi, vádi Kopasz stb. családok kezén.1418-ban Vádi Buda mint esküdt kenéze szerepel. Cs.V,242. Ma Nalácvád,Hátszegtől D.-re.
- Váralja. 1447:Cs.V,146. Kenézeit 1508-ban említik.Moga Bekur és Szerecsen nevű kenézei már 1747-ben részt vesznek egy iktatás alkalmával.Hátszegtől K.-re fekszik.
- Városvize./Városvize.Várasivár./ 1444:Cs.V,147. A sálgyalvi Sálfiak kenéze Karáchoh,a Lépesek kenéze Balsa 1463-ban,az alsóvárosvizei kenéz Wlaykwl 1500-ban szerepel.
- Veres-Nég/y/falva. 1418:Cs.V,147. Al-Gyógytól É.-ra a Folti és illyei Dienesiek birtoka volt.
- Vizköz. 1411:Cs.V,147-148. A malomvizi Kendefiek birtoka volt a hátszegi kerületben.
- Volva./Voja./ 1509:Cs.V,148. Aldiód vár tartozéka volt.Ma Voja /Vaja/ Al-Gyógytól Ény.-ra.
- Zejkány./ Zajkány.Zékány.Zajka./ 1475:Cs.V,148-149.A hátszegi kerületben a kenéz eredetű Zajkányi család birtoka volt. Ma Zajkány Hátszegtől Dny,-ra.

Kolozs vármegye.

- Akna. /Aknej.Akana.Akanaj./ 1322:Cs.V,326-327.1503-ban a kenéze Demeter.Ma Szászaknak,Tekétől Dny.-ra.
- Arankut. 1346:Cs.V,328-329.Kenézét 1470-ben említik.Ma Aranykut, Kolozstól K.-re.
- Bán/y/abik/i/./Bányabike./ 1297:Cs.V,331. Oláh-Bánabike néven 1416-ban szerepel. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágysai voltak.Ma Bányabükk,Tordától Ény.-ra.
- Barbátfalva.1450:Cs.V,332. Kenéze 1450 táján szerepelt.Tordától Ény.-ra fektetett.
- Báré. 1279:Cs.V,332-333.Egyházas hely volt,de 1411-ben lakossága kipusztult.Oláh-Báré néven 1467-ben szerepel,s 1461-ben ötvenedet fizető oláh település.Kolozstól Ék.-re
- Bedeess. 1345:Cs.V,333.Oláh-Bedeess néven 1487-től.Bánffy-Hunyadtól Dk.-re.
- Berend.1423:Cs.V,334. Oláh-Berend 1487-től, 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágysokkal.Kolozsvártól Ény.-ra.
- Bikal./ Bikol./ 1359:Cs.V,335.1478-tól Oláh-Bykal.1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágysokkal.Ma is Oláhbikal,Bánffy-Hunyadtól Dk.-re.
- Bós./Bóz./ 1377:Cs.V,337. 1499-től Walabos.1461-ben Oláh-Bós ötvenedet fizető oláh jobbágysokkal.Ma Bós Kolozsvártól Dk.-re.
- Budak./Budag.Budajt.Budakt.Bodajt.Bodagd.Badajt./ 1228:Cs.V,340. Oláh-Budak 1443-tól szerepel Besztercétől Dk.-re.
- Czég./Cege./ 1327:Cs.V,343. Oláh-Ceeg néven 1402-től.1506-ban Alsó-Cégen Pulpa János volt a kenéz.Ma Nagy-Cég helységnek felel meg.
- Dezmér./ Dezmir./ 1315:Cs.V,345.Vladesmir,Volah Desmir 1446,illetve 1450-től.Ma Dezmér Kolozsvár közelében tőle K.-re.
- Faragó. 1357:Cs.V,348. 1506-ban kenézei Balaszin János,Bár Péter,Illyés Péter és Mészáros Mihály voltak.Szászrégentől Ny.ra
- Felek. 1366:Cs.V,350. Oláhjait Kolozsvár város 1366-ban királyi engedéllyel " pro custodia via " telepítette meg. Ötvenedet a városnak fizettek./Balázs Éva: Kolozs megye kialakulása.Bp.1939.55.1.Kenézét ~~1380~~ 1491-92-ben említik.Kolozsvártól D.-re fekszik
- Fenes. 1297:Cs.V,350-51.Oláh falupárja Oláh-Fenes 1332-től szerepel. Kolozsvártól Ny.-ra fektet.
- Fráta. 1331:Cs.V,351-52.Wolahfratha néven 1413-tól ismeretes.

Fild./Fild./ 1249:Cs.V,352-353. Alsé-Közép-és Felső-Fild 1412-ig Sebesvárhez tartoztak,1461-ben mind a három ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.

Gorbó./Gerbóvölgy,másnéven Oláh-Gorbó./ 1344:Cs.V,355. 1409-ben vajdája Miklós, kenézei pedig Balázs és János voltak.Kolozsvártól Dny.-ra feküdt.

G/y/éres./Gyérös.Gyirös.Gérös.Girös./ 1377:Cs.V,357.1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Oláhgyéres,Kolozsvártól Ék.-re.

G/y/erő-Menest/e/ra./Gyerőmenester./1486-tól már Oláhmenester is, amely Oláhgyerőmenester néven ma is létezik Bánffy-Hunyadtól Dk.-re.

Harasztos.1319:Cs.V,360.Kenéze 1426-ban szerepel.Tekétől Dk!-re.

Hév-Szamos.1448:Cs.V,360.Kenéze István volt.Melegszaos néven ma is megvan Gyalutól Ny,-ra.

Hider-Szamos.1448:Cs.V,360.Kenéze Miklós volt.Gyalu közelében tőle Dny.-ra.

Inesel./ Inesil/1408:Cs.V,362. 1461-ben vajdája Illyés volt,ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Inesel,Bánffy-Hunyadtól D.-re.

Kál/l/yán. 1326:Cs.V,364-365. Oláhkalyán 1468-t-l,kenéze pedig 1472-ben szerepel.Ma Kiskáján nevű puszta.

Kalata./ Kalata./ 1439:Cs.V,365.Elyás nevű vajdája 1467-ben szerepel.Ma Nagykalata néven Bánffy-Hunyadtól D.-re.

Kapus. 1282:Cs.V,365. Oláhkapus 1391-től,a mai Kiskapusnak felel meg.

Kökén/y/pataka./Kökénypatak/ 1453:Cs.V,371.1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Kökényes Bánffy-Hunyadtól É.-ra.

Kölesmező. 1367:Cs.V.371.Oláhkölesmező 1461-ben. A mai Burjánys-Oláh-Buda vidékén feküdt/Kötelené/

Kötelen/d/.Kötelent./ 1326:Cs.V,372. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Kötelené Kolozsvártól Ék.-re.

Lompért. 1429:Cs.V,374.1485-től ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal Ma Lompérd Kolozsvártól Ék.-re.

Méhes./Méhös./ 1348:Cs.V,381. 1426-től Oláhméhes is szerepel.Ma Mezőméhes,Tördától Ék.-re.

Mereg-Jó. 1408:Cs.V.382. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Mereggyó,Bánffy-Hunyadtól D.-re.

Nádas./Nádasd.Nádasstehek.Nádasstelke./ 1431-től Oláhnádas.Cs.V,386. Ma Bánffy-Hunyadtól K.-re Kalotánádas.

- N/y/érece./Nereze./ 1434.Cs.V,387. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Nyerce,Bánffy-Hunyadtól Ék.-re.
- Nyires.1431:Cs.V,387. Vajdájáról 1431-ben történik említés.
- Nyirszeg. 1449:Cs.V,387 és 424.Más néven Nagybérec.Kenéze Miklós volt.
- Nyulas.1322:Cs.V,387-388. 1406-ban Bogdán,1445-ben Bara,1449-ben Valentinus volt a kenéze.Ma Nagy és Kis-Nyulas,Nagyalmás-tól Ny.-ra.
- Öl/y/ves. 1321:Cs.V,390-391.Kenézét Ulwesi Maius-t 1446-ban emliti Ma Nagyölyves,Szászrégentől Dny.-ra.
- Oroszfálya./Oroszfa.Oroszi./ 1297:Cs.V,390. 1398-ban Mihály és Dénes,1466-ban kenéze Dán volt.Tekétől Dny.-ra.
- Örményes./Örményös.Örvényes./ 1321:Cs.V,391.Kenézét és oláhjait 1415-ben emliti. 1480-ban kenéze Juga volt.Ma Mezőörményes.
- Palatka./Palatk.Palatko.Paletka./ 1508-ban Oláhpaletka is szerepel. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma csak Magyarpalatka,Kolozsvártól Ék.-re. Cs.V, 392.
- Pete./Petelaka./ 1499-ben Oláhpete. Cs.V,394. Ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma csak Magyarpete,Kolozsvártól Ék.-re.
- Ród. 1500 körül Oláhród is Cs.V,396-397.ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Ród,Kolozsvártól Dk.-re.
- Sármás./ Saramás./ 1438-tól Oláhsármás is.Cs.V,399. Kenézét a rablásairól híres tuzsoni Belgár Miklós 1422.-ben megölte.
/Balázs Éva: Kolozsmegye kialakulása.Bp.1939.62.1.Ma Nagy-és Kis-Sármás Kolozstól K.-re.
- Selymes. 1318:Cs.V,401. Ma Oláhselymes,Tekétől Dny.-ra.
- Suk./ Zsuk./ 1320. Cs.V,401-403. az 1461-től szereplő Oláhsuk a mai Zsuknak felel meg.Kolozsvártól Ék.-re.
- Szilvás. 1473-tól Oláhszilvás ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal. Ma Mezőszilvás,Tekétől Dny.-ra.
- Szekel./ Szakel.Szakoely,Szakelya./ 1322:Cs.V,413. ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal.Ma Szekel,Tekétől D.-re.
- Szenbattel/e/ka./ Szenbattetek./ 1329:cs.V,413-414. 1506-ban a várad püspök itteni kenéze Paska. Ma Mezőszenbattelke,Kolozsvártól K.-re.
- Tótfalu./Thotfalw./ 1448:Cs.V,419. Az erdélyi püspök kenéze Budai /Bwáy/ István volt.Kolozsvártól Dny.-ra.

Tomb./Tumb./ 1325:Cs.V,418-419. 1414-ben Miklós,1434-ben András, 1474-ben Orros Kelemen, 1480-ban János és Miklós a kenézek.Ma Meződomb, Tekétől Dny.-ra.

Topa. 1341:Cs.V,419. 1461-ben ötvenedet fizető oláh Jobbágyokkal.

Velkér.1394:Cs.V,424.425. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal.Ma Tordától Ék.-re.

Krassó megye.

Barlafalva. /Barla.Barlefalva./ 1373:Cs.II.98. A falut alapító kenéz nevét megáiban foglaló település volt.Lugostól D.-re fektetett.

Bedrefalva. 1344:Cs.II.98. A falut alapító kenéz nevét megörző település.

Bódogasszonyfalva./Bódogasszonyháza./ 1256:Cs.I.694.A mai Por-gány vidékén feküdt.Kenéztségét egy/ezerháromszáz-hatvanhat-beli/ 1366 oklevél említi. FM.196.

Bodurfalva. 1323: FM.59.Az alapító kenéz nevét megörző település volt.

Brankfalva. / Baranfalva./ 1343:Cs.II.99.Az Érsemlyai vár tartozéka volt. Alapító kenéz nevét megörző település lehetett.FM.59.és 97.

Brusznok.Kenéze 1437-ben szerepel.Cs.II.99. Halimba vidékén fektetett.

Drasánfalva.1389:Cs.II.100.Remetéhez tartozott. Az alapító kenéz nevét őrizte meg.Nem lehet eldönteni,hogy az oklevelekben szereplő Drusánfalva azonos-e vele.

Egres./Egrus./ 1319:Cs.II.101. Kenéziátus volt. Ma Ezeres,Boksántól K.-re.

Farkasfalva.1363:Cs.II.101. Az alapító kenéz nevét megörző település lehetett a régi Temes és Krassó megye határán.

Fileskenézfalva. 1380:Cs.II.101.Az alapító kenéz nevét megörző település lehetett Remete közelében. 1389-ban kenéze Miklós fia,Bazilius volt FM.56-59.

Garulya. Kenéze 1437-ben szerepelt.Krassófő vidékén,ma Geruja néven Krassóvától Dny.-ra.

Gergelyfalva 1389:Cs.II.102. FM.362.Kenéziátusa 1389-ben szerepel. Az alapító kenéz nevét megörző település volt.FM.56.59.

Golonya./Golonia./ Mint kenézség 1369-től szerepel.Ma Kallina, Dognácskától Dny.-ra.

Gödény. Kenéziátusa 1878-ban szerepel.Cs.II.102. FM.277.A
Karasz vidékén feküdt.

Gyurfalva. 1389-ben Remete vidékén fekhetett.Cs.II.102.,FM.59.
Az alapító kenéz nevét megörző település volt.

Halmágykenézháza.és Jánoskenézfalva. 1389-ben szereplő, ma már
nem létező és az alapító kenéz nevét megörző települé-
sek voltak.Cs.II.L02-L03.,FM.59.

Hodospataka./Huduspataka./ Mint kenézség 1371-ben szerepelt
Lukács kenézzel FM.243.

Honores./Honoryeh./ Kenézsége 1371-ben szerepel Stanislaus ke-
nézzel FM.241.

Keesfalva./Kechafaua.Keesakenézfalva./ Mint kenézség 1389.-ben
szerepel és az alapító kenéz nevét megörző település
volt.

Kragunfalva.1370-ben szereplő kenézség az alapító kenéz nevét
örizte meg,kenéze Kragun fia László volt.Illyédhez
tartozott.Cs.II.104.

Krassófő. 1390:Cs.II.104.Kenézi kerület központja volt.Ma már
csak emlékekai vannak meg Krassovától K.-re.

Lászlóháza.1334:Cs.II.104. Az alapító kenéz nevét megörző te-
lepülés lehetett Füzes és Germán között.

Lőrinczfalva.1388:Cs.II.104. Az alapító kenéz nevét megörző
település lehetett a Karasz folyó mentén.

Majosfalva./Majánfalva./ 1333: Cs.II.104.A Berzava mentén,Jer-
szeg vidékén fekvő s az alapító kenéz nevét megörző
település volt.

Márktelepe.1362:Cs.II.104.Az alapító kenéz nevét megörző telepü-
lés volt.Talán a mai Merkovec,Versectől Ék.-re.

Miklósfalva. 1389: Cs.II.105.A Himfi család birtokában,az ala-
pító kenéz nevét megörző település lehetett.FM.59.Mint
kenéziátus volt ismeretes FM.361.

Mylas. Mint kenézség 1361-ben szerepelt,kenéze Balk.FM.242.

Neks/z/efalva./Nexefalwa./ 1369:Cs.II.105. Az alapító kenéz ne-
vét megörző település lehetett.

Parászfalva./Paraz./ 1332.-ben szerepelt s az alapító kenéz ne-
vét megörző település volt.

Neurince./Lőrincse./ Kenéziátusa 1371-ben szerepel Sztan kenéz-
zel Cs.II.49. Zsidóvár tartozéka volt.Ma Nevrinca,Lu-
gostól É.-ra.

- Prekelfalva. és Pribilfia-Miklósfalva. 1389-ben szereplő és az alapító kenéz nevét megőrző települések voltak. Vs. II. 106.
- Patak. 1378: FM. 277. Más néven Woya. János nevű kenéz birtoka volt.
- Remete. 1333: Cs. II. 106. Kenéziátusa 1343-ban szerepel. Ma Remete-Poganest Lugostól D.-re. Kenéze Brakan volt. FM. 103.
- Stepkfalva. 1343: Cs. II. 107. Az érsemlyői kerülethez tartozott. Az alapító kenéz nevét megőrző település volt. A XV. sz. elejére elpusztult.
- Supafalva. és Szeniszló-Kenézfalva. 1389: Cs. II. 107. Minakettő a Himfi-ek birtokában az alapító kenéz nevét megőrző település volt. 1389-ben előbbinek János, utóbbinak pedig Basilius volt a kenéze. FM. 361.
- Sztankó./Sztankfalva./ 1378: Cs. II. 108. Az illyédi vár tartozéka. Az alapító kenéz nevét megőrző település a Himfi-ek birtoka volt, de elpusztult.
- Syrkech. 1371-ben szereplő kenéziátus Fylisk=Fileskenézzel.
- Szarvastelek. Kenéziátusa 1382-ben szerepel, kenéze Tamás volt. FM. 297.
- Székáspataka. 1357: Cs. II. 107. 1358-ban kenézei Zekul /Zokul/fiai, Farkas és György voltak. Ma Székás, Dognácskától D.-re.
- Taljánfalva./Talyánfalva. Kenézsége 1370-ben szerepel. FM. 227. Az alapító kenéz nevét megőrző település volt.
- Vlaság. Kenéziátusa Cosmas kenézével 1371-ben szerepel FM. 242.
- Zajdrugháza. 1334: Cs. II. 109. Az alapító kenéz nevét megőrző település lehetett a temesmegyei Germán táján. FM. 59.

Küküllő vármegye.

- Bénye./Bönye./ 1346. Cs. V, 869. 1476-77-ben kenéze Juga. Ma Magyarbénye Dicsőszentmártontól Dny.-ra.
- Boz/z/iás./Bozzás./ 1441: Cs. V, 871. 1466-ban Fülöp, 1507-ben István az itteni kenézek. Ma Borzás, a Kis-küküllő mentén.
- Hosszupatak./Hosszuaszópataka./ 1461: Cs. V, 881. 1466-ban ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal. Balázsfalvától K.-re.
- Iklód. 1410: Cs. V, 881. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal. Ma Kis-Iklód, Balázsfalvától é.-re.
- Karácsonfalva. 1444: Cs. V, 882. A mai Nyárádkarácsonyfalva községnek felel meg, Marosvásárhelytől D.-re.
- Keszler./Keszler. Kiszler./ 1439: Cs. V, 883. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbággyokkal. Ma Keszler, Küküllő vártól D.-re.

- Lodermány. 1439:Cs.V,887. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal. Ma Lodermán, Balázsfalvától Dk.-re.
- Pánád. 1332:Cs.V,889. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal, Balázsfalvától É.-ra.
- Péterlaka./Péterfalva./ 1412:Cs.V,889. Ma Oláhpéterlaka alsó Fehér vármegyében.
- Szancsal. 1315:Cs.V,894. Oláhszancsal 1513-tól. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal. Ma Szancsal, Balázsfalvától Ék.-
- Szent-Miklós. Oláh-Szentmiklós néven 1491-től Cs.V,895. Ma Bethlenszentmiklós Küküllő vártól Ny.-ra.
- Szépmező. Mint Oláhmező 1474-től. Kenéze 1477-ben szerepel. Cs.V,897. Ma Szépmező, Dicsőszentmártontól Dny.-ra.
- Szilkut. 1412:Cs.V,897. Ma Szélkut, Dicsőszentmártontól Ény.-ra.
- Teremi. Oláhteremi. 1420-tól Cs.V,899. Ma Kisteremi, Dicsőszentmártontól Ék.-re.

Máramaros vármegye.

- Balotafalva. 1387:Cs.I.446. A kaszói kenéziátusához tartozott. Határleírása 1405 nov.6.-i oklevélben MM.95.
- Barcánfalva./Barzanfalva./ 1390:Cs.I.446. Az Iza folyónak jobb partján. Kenéziátusáról 1408 február 15.-i oklevélben történik említés. MM.102.
- Bárdfalva. 1405:Cs.I.446. A kaszói kenéziátusához tartozott Máramaros szigettől Dk.re.
- Dulfalu. 1485:Cs.I.448. Técsőtől É.-ra.
- Gyulafalva./Gyulaháza./ 1349:Cs.I.448. Máramarosszigettől D.-re.
- Fejérfalva. 1405:Cs.I.448. A kaszói kenéziátusához tartozott. Máramarosszigettől Dk.-re.
- Herincse. 1412: Cs.I.448. Más néven Kelemező. Ma Keselyőmező, Husztól Ék.-re.
- Hernécsfalva. 1434:Cs.I.448. Máramarosszigettől É.-ra.
- Jód. 1419:Cs.I.448. A vármegye Dny.i sarkában.
- Hótpatakfalva./Hótpataka./ 1364:Cs.I.448. és MM.82. Talán a mai Brének felel meg.
- Kálinfalva. 1405:Cs.I.449. A kaszói kenéziátusához tartozott. Ma Felsőkálinfalva, Gyulafalvától Dk.-re.
- Kaszó. 1387.Cs.I.449. Kenéziátusához tartoztak: Bartfalva, Fejérfalva, Kálinfalva, Balotafalva, Vínchfalva és Mikolapataka. MM.95. Sugatag vidékén feketett.
- Kereczke. 1419: Cs.I.449. Dolhától É.-ra.
- Konyha. 1373:Cs.I.449. Az Iza mellett.

- Kusniteza. 1454:Cs.I.450.Dolhától É.-ra.
- Lipcse.1449:Cs.I.450.Husztól Ék.-re.
- Mikolapatak. 1405:Cs.I.450.A kaszói kenéziátus tartozéka volt,
Aknasugatától K.-re.
- Mojsze./Mojszeny./ 1450:Cs.I.450.Ma Majszin Borsa mellett.
- Nereznice.1411:Cs.I.450.Ma Alsó-és FelsőNerezniceze,Técsőtől Ék.
- Nyágova./Nyegova./1415:Cs.I.451. A Taracviz mellett,Técsőtől Ék.
- Nyires. 1355:Cs.I.451. Desze és Krács falva között.
- Szacsal. 1453:Cs.I.452. Visótól D.-re.
- Szarvasszó.1390:Cs.I.452. Hosszumező mellett.
- Szlatina./-falva./1360:Cs.I.452. Máramaraország mellett.
- Szurdok. 1408:Cs.I.452. Az Iza jobb partján, Barczánfalva mellett.
- Uzon./Oláhuzon./ A XIV. sz.-ban keletkezett kenéztelepülés.
Cs.I.453.
- Váncsfalva./Váncsekfalva./ 1405:Cs.I.453.A kaszói kenéziátushoz
tartozott.
- Visó. 1453:Cs.I.453. Ma Alsó-és Felső-Visó,Borsa mellett.

Szatmár vármegye.

Maksai Ferenc: A középkori Szatmár megye.Bp.1940 c.munkájában /89.,106.1./Szatmár megyében,a XIV.és XV. sz.-ban létesült számos oláh falutelepülésről azt a végső következtetést vonja le kutatásaiból,hogy - mivel honvédelmi célokra itt nem lehetett őket felhasználni -,magasabb egységek élén álló vajdákat,vagy kenézeket nem ismerünk.Kenézként a Drágfiakkal familiárisi kapcsolatban álló egyszerű jobbágnál előkelőbb oláh csak egy ízben,1399-ben szerepel Királyi birtoktesteken önálló szervezetüknek nyoma sincs.Nagyobb vonalú telepítésről itt éppen ezért nem beszélhetünk.A már meglévő magyar és szláv falvakba mint egyszerű jobbágyok települtek be. Legfeljebb az ilyen falunévek mint pl.Balkfalva,Kálinháza,Oroszfalva,Sándorfalva,Surjánfalva stb.utalnak a telepítésben résztvevő vajdára,mint a falu fejére.De kimondott kenéztelepülés itt nem található.

Szolnok-Doboka vármegye.

Az adatok Tagányi Károly-Kádár József: Szolnok-Doboka vármegye monographiája. I.-VII. Deés. 1900-1905. c. munkából /továbbiakban: TK. SZD./.

- Aranymező. 1405: TK.SZD.II.42-48. Első neve Babafalva, jelenleg Bebeny-az alapító kenéz nevét örizte meg. Kövár tartozékaként Balk és Drág fiainak birtoka volt.
- Bába./ Babapataka./ 1405: TK.SZD.II.83-89. Az alapító kenéz nevét megőrző település Csicsóvár tartozéka volt.
- Boérfalva. 1584: TK.SZD.II.208-213. Az alapító kenéz nevét megőrző település Magyar-Lápos tartozéka volt. Boérpataka nevű település olvadt bele.
- Borszó./Nagy-./ 1405: TK.SZD.II.247-252. Csicsó vár tartozéka volt. 1553-ban kenéze Sorbán Gergely.
- Brébfalva. 1579: TK.SZD.II.277-279. Az alapító kenéz nevét megőrző település Kövárhoz tartozott.
- Budafalva. 1584: TK.SZD.II.280-285. Más néven Ungurfalva. Az alapító kenéz nevét megőrző település, Magyar-Lápos tartozéka volt.
- Buny./ Nagy-./ 1405: TK.SZD.II. 292-297. Boon néven Kövár tartozéka és Balk és Drág fiainak birtoka volt.
- Cernefalva. 1424: TK.SZD.II.365-370. Charnacapolnok, Csernatapoly néven Kövár tartozéka és Drágfi birtok volt.
- Csicsó-Györgyfalva. 1405: TK.SZD.II.400.405. Györgyfalva néven Csicsó-Mihályfalvával együtt Csicsó vár tartozéka volt.
- Csicsó-Ujfalu. 1467: TK.SZD.II.440-446. Ujfalu néven Csicsó várhoz tartozott. 1553-ban kenéze Bot Gergely volt.
- Csekmány. 1461: TK.SZD.II.464-470. Nevét eredetileg csokoj=bérlő, kenéz jelentésű szláv szótól kapta.
- Csurány. 1594: TK.SZD. II.475-477. Alapítója Derse Prekup volt. Jelenleg Csákához tartozó szétszort település.
- Czeptelke. 1424: TK.SZD.II.513-520. Kepthelke néven a bálványosvári uradalomhoz tartozott és az alapító kenéz nevét megőrző település volt.
- Dánpataka. 1331: TK.SZD.II.521-526. Az alapító kenéz nevét megőrző település Magyar-Lápos tartozéka volt.
- Disznópataka. 1553: TK.SZD.III.313-319. Csicsó v-r tartozéka volt. Vajdája Vele György volt.
- Doboka. /Kis-./ 1553: TK;SZD.III.341-345. Csicsó vár tartozéka volt. István nevű kenéze és Maxin János nevű vajdája szerepel.

- Drágavilma. 1390-ben Vidma, 1405-ben Vilma néven szerepel.
TK.SZD.III.369-374. Kövár tartozéka, Balk és Drág
fiainak birtoka volt.
- Drágosfalva. 1393: TK.SZD.III.374-375. Az alapító kenéz ne vét
megörző település. Dragunérfalva néven 1600 körül
Csicsó vár tartozéka volt.
- Dragosfalva. / Dragia. Dragialy. Dragyia. / 1586: TK.SZD.III.375-380.
Első telepítője Bab Kosztán /1541-1546/ Csicsó vár-
hoz tartozott. Végleg 1552-ben Maxin János kackói
vajda telepítette meg.
- Emberfő. 1553: TK.SZD.III.381-387. Csicsó várhoz tartozott és vaj-
dája Andrejka, kenéze pedig Illés volt 1553-ban.
- Egres. / Alsó-. / 1408: TK.SZD.III.395-399. Bethlen Gergely Moldvá-
ból hozott oláhokkal Lázár nevű kenézével telepít-
tette.
- Felső-Egres. 1364: TK.SZD .III.399-402. Az Apaffy-és Bethlen csalá-
dok telepítése Moldvából hozott oláhokkal.
- Frinkfalva. 1566-ban Zalnapatak néven TK.SZD.III.465-467. Nevét
alapító kenéztől vette. 1592-ben kenéze Repedi Ti-
vadar.
- Füge. 1305: TK.SZD.III.467-473. A Bethlen csaláff telepítette. Az
alapító kenéz nevét megörző település volt.
- Gáncs. 1467: TK.SZD.513-520. Csicsó vár tartozéka volt. 1405-1467 kö-
zött keletkeztetett. 1553-ban kenéze Mihály volt.
- Gombás. 1553: TK.SZD.III.541-545. Gostilla néven Csicsó várhoz tar-
tozott.
- Gyertyános. 1405: TK.SZD.III.570-575. Kövár tartozéka, Balk és D.
Drág fiainak birtoka volt.
- Kishavas. 1553: TK.SZD.IV.359-363. Munchel, Munchal néven Csicsó
vár tartozéka. 1553-ban kenéze István.
- Kosztafalva. 1603: TK.SZD.IV.420-429. Az alapító kenéz nevét megör-
ző település volt.
- Kö-Frinkfalva. 1592: TK.SZD.IV. 480-483. Nevét az alapító Frank
Péter kenéztől vette. Kövár tartozéka volt.
- Körtvélyes. / Kis-. / 1405: TK.SZD.IV.493-496. Kövár tartozéka, Balk
és Drág fiainak birtoka volt.
- Közfalu. 1538: TK.SZD.IV.511-515. Kenéze 1571-ben Balmos Filep volt.
- Kocsulát. 1405: TK.SZD.IV.515-520. Kövár tartozéka, Balk és Drág
fiainak birtoka volt 1550-ben elpusztult, később uj-
ra települt.

- Kupsafalva.1584; TK.SZD.IV.534-539. Magyar-Lápos tartozéka, s az alapító három Kupsa testvér nevét megőrző település volt.
- Lábfalva. 1405: TK.SZD.IV.540-544.A falu másik elnevezése Lál-falva, az alapító kenéz nevét őrizte meg.Csicsó vár tartozéka volt.
- Lacház.1543: TK.SZD.IV.544-549. Lackonya néven szerepel még.Kövár tartozéka s az alapító kenéz nevét megőrző település volt.
- Lemény. 1405:TK.SZD.V. 45-52.Kövár tartozéka,Balk és Drág fiainak birtoka volt.1566-ban kenéze Krajnik volt.
- Letka. 1405: TK.SZD.V.52-56. Litka néven Kövár tartozéka,Balk és Drág fiainak birtoka volt.
- Lonkafalva.1597:TK.SZD.V,62-66.Borlyásza néven szerepelt.Az alapító kenéz nevét megőrző település volt.
- Macskamező: 1500:TK.SZD.V,96-101.Alapítója Vele nevű volt.1553-ban Csicsó várhoz tartozott vajdája pedig Vele György volt.
- Négerfalva.1405: TK.SZD.V, 219-225.Csicsó várhoz tartozott.Nevét alapító kenézétől Negrutól kapta.
- Kis-Nyéres.1424:TK.SZD.V,257-261.Kövár tartozéka és Balk fiainak birtoka volt.
- Pontinásza.1601: TK.SZD.V,472-476. Molávból menekült oláhokkal Kun István telepítette.
- Révkolostor.1467: TK.SZD.V,550-556. Csicsó várhoz tartozott.
- Románfalva.1566:TK.SZD.V,580-583. Kisbuni Marian Demeter vajda telepítette.Kövár tartozéka volt.
- Rózsapatak 1528: TK.SZD. V, 583-588. Dragumér-falva,később Riuser néven szerepelt.Dragumér János vajda telepítette.
- Sásza.1553: TK.SZD.VI.71-76.Kövár tartozéka volt.
- Solymos:/Kis-./1543:TK.SZD.VI.88-91.Kövár tartozéka és a Drágfiak birtoka volt.
- Sósmező.1538:TK.SZD.VI.123-132. Csicsó vár tartozéka volt.1553-ban vajdája Maxin János,kenéze pedig Triff nevű volt.
- Szelecske./ Zeleche./ 1415:TK.SZD.VI.297-306.Csicsó vár tartozéka volt. 1553-ban vajdája Petrikán János volt.
- Szelnice.1566:TK.SZD.VI.307-310.Kisbuni Marian telepítése volt.
- Sztojkafalva.1598: TK.SZD.VI 502-512.Nevét alapító kenézétől Sztojka Jugától kapta.
- Szurduk-Kápolnok 1405: TK.SZD.VI.524-528.Kövár tartozéka,Balk és Drág fiainak birtoka volt.
- Toplica. 1546: TK.SZD.VI.551-554. 1566-ban vajdája Lázár volt.Kövár tartozéka és a Drágfiak birtoka.

Temes megye.

- Almafa. 1394:CH.II,23. FM.327.,480. Kenéze Bogdán,István fia,,
A sebési kerülethez tartozott.Ma Mörül,Karánsebestől Ék.
- Bajton/y./Bajtény./ Cs.II,24. 1472-ben Felső-Bajtony kenéze szerepel ma nincs meg.
- Bánkfalva. 1447:Cs.II,25.A lugosi kerülethez tartozott.A mai Belincz és Nevricsa között fektetett.
- Bartafalva.1447:Cs.II,26.Lugos közelében fektetett.
- Benekenézfalva. 1387:Cs.II,27.Cserivár tartozéka volt.Ma nincs meg.Az alapító kenéz nevét megőrző település lehetett.
- Binyis./Býnus.Bényes.Binyes./ 1371-72. FM.243.Kenéze Radul volt. Zsidóvárhoz tartozott.A mai Hezeressel azonosítható.
- Bercse./Berche./ 1375:FM.260.Kenéze Miklós volt.A mai Terentál megyében fekszik.
- Berzova. 1389: FM.361-362.Kenéze Miklós volt.A sebési ekrületben fektet.
- Bikocsa./Biketa.Bykotha./ 1400:Cs.II,28. A mai Ivánda vidékén fektetett.
- Bisztere./Bisztra./ Más néven Negoteste, a sebési kerülethez tartozott. 1430:Cs.II,28.Ma Ohába-Bisztra,Karánsebestől Ék.-re.
- Boldar./Boldur./ 1371-ben kenéze Péter volt.FM.243.Hodos tartozéka volt.Ma Boldur.
- Dobregoszt/a./Dobregostye./ 1394:Cs.II,34.A sebési kerülethez tartozott.Kenéze Bogdán volt. Macseva és Sebes között fektetett.
- Dobromérfalva.1369:Cs.II,34.Nexe fiai birtoka volt a mai Belincz vidékén fektetett,Lugostól Ny.-ra.
- Draksafalva./Draxafalva./ Kenéze 1442-ben szerepel.Cs.II,35. Cseri vár tartozéka volt.
- Estefánfalva. 1358: FM.141-142. A Bazarába vajdával ellentétben a királyhoz hű oláhoknak telepítésre adott falvak között mint kenéziátus szerepel.
- Kenézrekesze.1446:Cs.II,44.Mint kenézség 1390-ben szerepel FM. 382.
- Mártonfalva.Mint kenéziátus Dohoz tartozékaként 1369-ben szerepel Cs.II,50. és FM.223.
- Krivapatak. 1390:Cs.II,47. A mihály kerülethez tartozott.Kenéz-sége Kristof és Mihály kenézekkel 1390-ben szerepel. FM.375.Később a krassószörénymegyei Teregovába olvadt.

Mutnokpataka. 1376:FM.265.Mint kenéziátus szerepel.

Pagáncs. /-fő./ 1369:FM.223.,Cs.II,57. Kenéziátusa a sebesi kerülethez tartozott.A Poganis folyó forrásvidékén feketett.

Salamon.1415:Cs.II,60.Zsebely és Vojtek táján feketett.Mint kenéziátus 1369-ben szerepel.FM.222.

Sósd. /Sasd.Sesd./ 1343:Cs.II,61.Ma Sósda.Kenéze Bracan FM.103.

Szabadfalu./Szabadfalva./ Cs.II,62. 1369-ben mint a Nexa fiak kenézsege szerepel.

Szalin. 1428:Cs.II,62. A mihálai kerülethez tartozó kenézsege volt.

Száldobágy.Cs.II,62.,FM.242. Zsidóvár tartozéka volt.Kenézsege Chinkaz nevű kenézével 1371-ben szerepel.

Szénásszeg./Szénás-szék.Zenaszeeg.Zenaszek./ Hodos tartozéka volt.Cs.II,63.Mint kenézsege kenézével Dominicussal 1371-ben szerepel.

Szentgyörgy. Cs.II,64.Mint kenézsege 1343-ban szerepel Lukács nevű kenézével.FM.98-99.Oszlár / a mai Sipet/ vidékén feketett.

Szépmező. Cs.II,65.A lugosi kerületben Zsidóvár tartozéka volt. Kenézsege 1371-ben szerepel Karáchon nevű kenézével.

Viszák.Cs.II,70.Zsidóvár tartozéka volt.Kenézsege Dragomir nevű kenézével 1371-ben szerepel.Lugostól D.-re ma is megvan.FM.241.

Torda vármegye.

Aklos./ Aklas.Aklus./1408:Cs.V,691.Kenézét 1448-ban említik.Ma Nagy és Kis-Oklos.Tordától Dny.-ra.

Bizere. Kenézét 1437-ben említik Cs.V,694.A mai Bisztra helységnek felel meg,Offenbányától Ny.-ra.

File./Füle./ 1450: Cs.V,707.Alsó-File kenéze Mancsa,1450 körül szerepel.Ma Alsó-és Felső-Füle,Tordától Ny.-ra.

Hagymás. 1435:Cs.V,707-708.1505-ben kenéze Bálint, Tordától Ny.ra

Idécspataka./Idécspataka.Idéspataka./1393:Cs.V,709.Ma Idecspatak Szászrégentől É.-ra.

Iklánd. 1419:Cs.V,709. 1511-ben kenéze János.Ma Kis-és Nagy-Siklánd,a megye keleti részén.

- Indal./Indol./ 1310:Cs.V,710.Kenézét 1496-ban említik.Ma Indal, Tordától Ény.-ra.
- Kapus. 1377:Cs.V,712-713.Kenézét 1439-ben említik.1511-ben Gombóc Antal volt a kenéze.Ma Mezőkapus,a megye keleti határán.
- Lekenecze./Lekenezető./ Oláh-Lekenecze 1418-tól.Cs.V,718. 1511-ben Magyar János nevű kenéze szerepel.Ma Maroslekenecze, Tordától Dk.-re.
- Ludas. 1377:Cs.V,719. 1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal.Ma Marosludas, Tordától Dk.-re.
- Majos. 1256:Cs.V,720.1461-ben ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal. Ma Molyos,illetve Mezőmajos,Marosvásárhelytől É.-ra.
- Mikes./Mikös./ 1297:Cs.V,720-721.Kenézéit 1473-1499-ben említik,Tordától Ény.-ra fekszik.
- Örke. 1289:Cs.V,723-724. 1499-ben kenéze Bálint.Ma Mezőörke,Tordától Dk.-re.
- Pakocsa./Pakacsa.Pagocsa.Pakacsattelke./ 1345:Cs.V,724.Kenézét 1439-ben és 1444-ben említik.Ma Mezőpagocsa,Marosvásárhelytől Ény.-ra.
- Peterd./Oláh-Peterd./Középső-és Felső-Oláhpeterd falvakat 1407-től találjuk.Cs.V,726.Ma Közép-és Felső-Peterd,Tordától Ny.-ra.
- Sál/y/i./ Sauli.Sávoly./ 1377:Cs.V,729.Ötvenedet fizető oláh jobbágyokkal.Kenéze pl.1468-ban szerepel.Ma Mezősályi,a megye Ék.részén.
- Sóspatak. 1414:Cs.V,730. 1511-ben Hosszu Péter nevű kenéze szerepel.Ma Kerelősóspatak, a megye Dk.-i sarkában.
- Szelestye./Szelistye.Szeleske./ 1418:Cs.V,733.Kenézéit 1456-ban említik. Ma Szelistye,Mikes mellett.
- Szent-Jakab./ Szent-Jakattelke./ 1341:Cs.V,335.Kenézét 1448.1470. 1472-ben említik.Ma Mezőszentjakab,Tordától Ék.-re,
- Szent-Király.1310:Cs.V,736.Kenéze 1450 táján szerepel.Ma Gyéresszentkirály,Tordától Dk.-re.
- Tóhát.1454:Cs.V,741.Kenézét 1474-ben említik.Ma Mezőtóhát,Tordától K.-re.

Ugocsa megye.

Szabó István: Ugocsa megye. Bp. 1937 c. munkájában az avasvidéki oláh települési területről és a megye oláh lakosairól írva,¹ Maksai-hoz hasonló megállapításra jut kutatásai alapján. Az itt letelepült oláhság már meglévő magyar, illetve szláv alapításu helységek benépesedését segítették elő pl. Kisgérce, Batares, Kirva stb. De ezek nem kenéztelepülések, bár a kenézek mint az oláh községek bírájai és a földesurak érdekeinek képviselői itt is kifejtették közreműködésüket.²

A középkori latinnyelvű kifejezés /*possessio valachalis*/ nem nemzetiségek, hanem nemzetiségre való tekintet nélküli, *vlaach*, hegyi-pásztersággal foglalkozó vagy legalább is ilyen eredetű népet összefoglaló névvel jelöl.³ Legjellemzőbb példája ennek Kirva község.⁴ Az oklevélben a község *possessio valachalis* megjelöléssel szerepel, pedig sem a község neve még kevésbé a lakosság összetétele oláhoknak jelenlétéről egyáltalában nem tanuskodik. Az oláhok iiteni letelepülése aránylag gyors ütemű volt és hamar áttértek a földművelésre. Azenban még sokáig kitartottak régi foglalkozásuk mellett. Ezért nem lepődhetünk meg azon, hogy a pásztorkodással foglalkozó népi összefoglaló kifejezést egyformán ott találjuk a rutén és oláh falvak megjelölésénél.

- o - o - o - o - o - o - o -

1. Szabó I.: i. m. 116-129. l.

2. u. á. 247-253. l.

3. u. a. 119. l.

4. u. a. 386. l.

Forráskiadványok.

/ a rövidítések feloldásával./

- AO = Anjoukori Okmánytár/Codex diplomaticus Andegavensis/Szerk.: Nagy I.-Tasnádi Nagy Gy.I-VII.,Bp.1878-1920.
- ÁUO = Árpádkori Uj Okmánytár./Szerk.:Wenzel Gusztáv.I-XII.Monumenta Hungariae Historica.Pest,1860-1874.
- BO = Oklevéltár a Tömaj-nemzetségbeli lesencezi Bánffy-esalád történetéhez.I.Bp.,1908.
- Cs = Csánki Dezső:Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában.I-V.Bp.,1890-1913.
- F = Fejér György:Codex Diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus ac Civilis.45 k.Buda,1829-1844.
- FM = Documenta historiam Valacherum in Hungaria illustrantia usque ad annum 144000Curante E.Lukinich,adiuvante L.Gáldi,ederunt A.Fekete Nagy et L.Makkai.Bp.,1941.
- HD = Eudexius Hurmuzaki:Documente priviateare la istoria Romanilor.Bucuresti,1887-
- MM = Mihályi János:Máramarosi diplomák a XIV. és XV.századból.Máramarossziget,1900.
- MV = Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia.I-IX.Bp.,1881-1909.
- OT = Ortvay Tivadar:Temes vármegye és Temesvár város története.Oklevéltár.IV.k.,Pozsony,1896.
- PK = Pesty Frigyes:Krassó vármegye története.Oklevéltár.V.k.Bp.1885.
- PSz = Pesty Frigyes:A szörényi hánság és Szörény vármegye története.Oklevéltár.Bp.,1878.I-III.
- RV = Regestrum Varadiense examinum ferri candentis.Ed.J.Karácsonyi et S.Borevszky.Bp.,1903.
- SRH = Scriptores Rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum.Ed.E.Szentpétery.I-II.Bp.,1937-1938.
- SztO= A nagymihályi és sztárai gróf Sztáray-esalád oklevéltára./Szerk.:Nagy Gyula/I-II.Bp.,1887-1889.
- ZW = Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen.Herausg. von F.Zimmermann und C.Werner.I-III.Hermannstadt.1892-1902.

Irodalom.-

- Balázs Éva: Kelozs megye kialakulása. Bp., 1939. /Település- és Népiségtörténeti Értekezések 3.sz./
- Deér József: A románosság a középkori társadalomban. A M.Tört.Tud. Int. Évk. I.k. Bp., 1943. /Szerk.: Deér J.-Gáldi L./
- Elekes Lajos: A Hunyadi-kérdés. Mátyás király-émlékkönyv. I.k. Bp., é.n. /Szerk: Lukinich Imre/.
- Elekes Lajos: A román történetírás válsága. Századok, 1940.
- Elekes Lajos: A román fejlődés alapvetése. Századok, 1940.
- Hóman-Szekfü: Magyar történet. I-V. 7. kiadás. Bp., 1941-1943.
- Hunfalvi Pál: Az oláhok története. I-II. Bp., 1894.
- Iezkevits Emma: Az erdélyi Fehér megye a középkorban. Bp., 1939.
- Jakó Zsigmond: Bihar megye a török pusztítás előtt. Bp., 1940. /Rövidítése: J./
- Jakó Zsigmond: Ujkori román települések. A M.Tört.Tud. Int. Évk. I.k. /Szerk.: Deér J.-Gáldi L./ Bp., 1943.
- Jakubovich-Pais: Ó-magyar olvasókönyv. Pécs, 1928.
- Juhász István: Nyugati missziós törekvések. A M.Tört.Tud. Int. Évk. II.k. /Szerk.: Deér J.-Gáldi L./ Bp., 1944.
- Karácsonyi János: Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig. I-II.k. Bp., 1823-24.
- Kniezsa István: Pseudorumanen in Pannonien und in den Nordkarpaten /Archivum Europae Centro-Orientalis/ Bp., 1935. /Rövidítése: Pseudorumanen.../
- Kniezsa István: Keletmagyarország helynevei. A M.Tört.Tud. Int. Évk. I.k. /Szerk.: Deér J.-Gáldi L./ Bp. 1943.
- Kniezsa István: A párhuzamos helységnévadás. A M.Tört.Tud. Int. Évk. II.k. /Szerk.: Deér J.-Gáldi L./ Bp., 1944.
- Lehóczky Tivadar: Adalékok az oláh vajdák, oláh és orosz kenézek vagy seltészek és szabadosok intézményéhez hazánkban. Tört. Tár. 1890. /Rövidítve: Adalékok.../
- Makkai László: Balkáni és magyar elemek a magyarországi román társadalom fejlődésében. Hitel, 1942. 2.sz. /Rövidítése: Balkáni és magyar elemek.../
- Makkai László: Észak-Erdély nemzetiségi viszonyainak kialakulása. Hitel, 1942. 4.sz.
- Makkai László: Szolnok-Doboka vármegye magyarságának pusztulása a XVII.sz. elején. Kelozsvár, 1942.

- Makkai László: Erdély népei a középkorban. A M. Tört. Tud. Int. Évk. I. k. / Szerk.: Deér J. - Gáldi L. / Bp., 1943. / Rövidítése: Erdély népei... /
- Maksai Ferenc: A középkori Szatmár megye. Bp., 1940. / Település és népiségtörténeti Értekezésük 4. sz. /
- Mályusz Elemér: A középkori magyar nemzetiségi politika. Századok, 1939.
- Mályusz Elemér: Az egynyelvű ország. Századok, 1941.
- Mikó Imre: Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés. Kolozsvár, 1932.
- ✓ Petrovay György: A máramarosi oláhok, betelepedésük, vajdák és kenézeik. Századok, 1911. / Rövidítése: A máramarosi oláhok... /
- ✓ Solyom-Fekete Ferenc: Vázlatok az oláh kenézi intézmény története és ismertetéséhez. A Hunyadm. Tört. és Régészeti Társ. Évk. II. k. / Szerk.: Kun Róbert / Arad, 1884. / Rövidítése: Vázlatok... /
- Szabó T. Attila: A románok újabbkori erdélyi betelepülése. Hitel, 1942. 3. sz.
- Szabó István: Ugocsa megye. Bp., 1937. / Magyarság és Nemzetiség. szerk.: Mályusz E. I. k. /
- Szádeczky Lajos: Az oláh telepítés legelső okleveles emléke. Századok, 1908.
- Szekfü Gyula: Állam és nemzet. Tanulmányok a nemzetiségi kérdésről. Bp. 1942. / A Magyar Szemle könyvei XVII. k. /
- Tagányi Károly-Kádár József: Szolnok-Dobokavármegye monographiája. I-VII. Deés. 1900-1905. / Rövidítése: TK. SZD. /
- Tamás Lajos: Rómaiak, románok és oláhok Dacia Traianában. Bp., 1935

Tartalomjegyzék.

Nyilatkozat.....	2 lap.	
Bevezetés.....	3	"
1.Fejezet:Az oláh település okai,célja és a település üteme.....	4	"
2.Fejezet:A kenéz,kenéziátus neve,szerepe a történelem folyamán.....	9	"
3.Fejezet:A kenézségek köz-és magánjogi helyzete.	13	"
a/ adóügy.....	13	"
b/ közigazgatás.....	15	"
c/ bíráskodás.....	16	"
d/ vallásügy.....	18	"
e/ nemesítés.....	20	"
f/ asszimiláció.....	23	"
4.Fejezet: Az oláh kenézközségek földrajzi elosztódása és lélekszáma.....	25	"
5.Fejezet: A további fejlődés iránya az ujkorban..	27	"
Befejezés.....	28	"
Adattár.....	29	"
Forráskiadványok.....	55	"
Irodalom.....	56	"
Tartalomjegyzék.....	58	"

